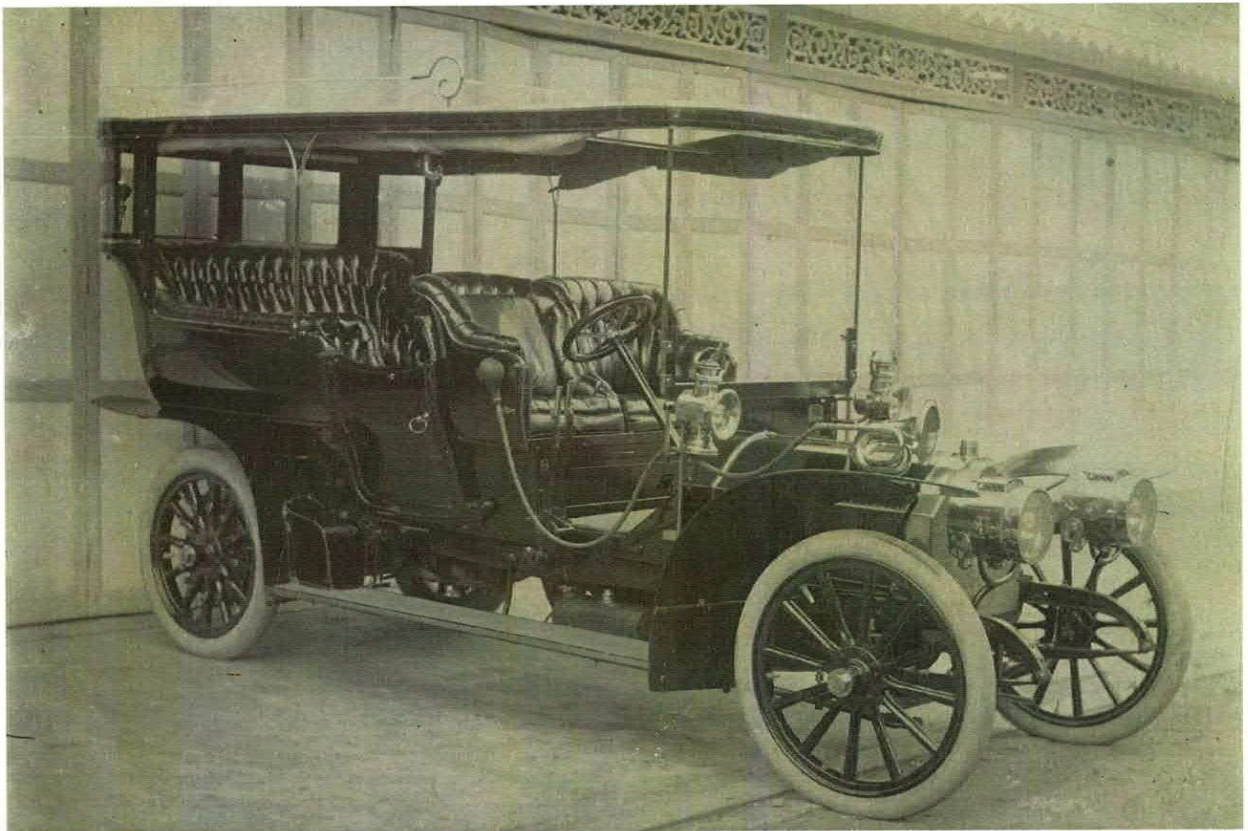

รถยนต์เมื่อแรกมีในรัชกาลที่ ๕

กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่

พุทธศักราช ๒๕๖๖

รายนต์เมื่อแรกมีในรัชกาลที่ ๕

กรมศิลปากร จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๖๖

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมศิลปากร (นาย)

รองอธิบดีกรมศิลปากร ()

นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบุลย์หวังเจริญ นักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ
(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภาษา เอกสาร และหนังสือ)

ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (นางณิชา จรรย์เศรษฐ์การ)

ผู้เรียบเรียงและบรรณาธิการ

นางบุศยรัตน์ คู่เทียม นักจดหมายเหตุเชี่ยวชาญ

ภาพประกอบ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

ศิลปกรรม

พิมพ์ที่

บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด ๕๕๕ หมู่ ๑๒ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ตำบลไร่ขิง อำเภอ
สามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐ โทรศัพท์ ๐๒ ๑๑๘๓๕๕๕

สารบัญ

คำนำ

คำชี้แจง

รถยนต์เมื่อแรกมีในสยาม

งานชุมนุมรถยนต์ ร.ศ. ๑๒๔

กระบวนรถโมเตอร์คาร์ ร.ศ.๑๒๗

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- บัญชีรถโมโตคาร์ในกรุงเทพฯ ศก ๑๒๖
- บัญชีรถโมเตอร์คาร์ในกรุงเทพฯ
- รถโมโตคาร์ที่ได้รับพระราชทานชื่อแล้ว ร.ศ.๑๒๗
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำรถโมเตอร์คาร์มาประชุมเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
- บัญชีรายชื่อเจ้าของรถโมเตอร์คาร์ซึ่งได้ออกก๊าศเชิญไป
- บัญชีรถโมเตอร์คาร์แลเจ้าของรถ กับผู้นั่งในรถ ในการแห่ถวายไชยมงคล วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๑๒๗

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงมีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ทรงมีความสนพระทัยเกี่ยวกับเรื่องรถยนต์เป็นอย่างมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตัดถนนในกรุงเทพมหานคร รวมถึงถนนรอบนอกพระนครหลายสาย เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรไปมาของประชาชน นอกจากนั้นยังทรงโปรดเกล้าฯ สั่งรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดี ตลอดจนข้าราชการชั้นสูง เพื่อใช้ในราชการแผ่นดิน เมื่อรถยนต์เริ่มเป็นที่นิยมและแพร่หลายมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกพระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘ ซึ่งถือเป็นพระราชบัญญัติรถยนต์ฉบับแรกในสยาม ด้วยทรงตระหนักถึงความสำคัญของรถยนต์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสัญจรไปมาของประชาชน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศด้านการคมนาคม โดยมีพระราชประสงค์เพื่อปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยตามแบบนานาอารยประเทศ

ด้วยน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม จึงจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง **รถยนต์เมื่อแรกมีในสมัยรัชกาลที่ ๕** เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรถยนต์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์แก่นักวิชาการ นักศึกษา ครู อาจารย์ รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป

(นาย)

อธิบดีกรมศิลปากร

คำชี้แจง

หนังสือ “รถยนต์เมื่อแรกมีในรัชกาลที่ ๕” เป็นการศึกษา ค้นคว้า เรียบเรียงทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของรถยนต์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่รถยนต์คันแรกที่นำเข้ามาในประเทศไทย งานชุมนุมรถยนต์ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ ร.ศ.๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) และขบวนรถโมเตอร์คาร์ ในการแห่ถวายไชยมงคล อันเป็นส่วนหนึ่งในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ร.ศ.๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) ซึ่งเป็นภาพที่ชวนตื่นตา ตื่นใจ หาดูได้ยากในสมัยนั้น

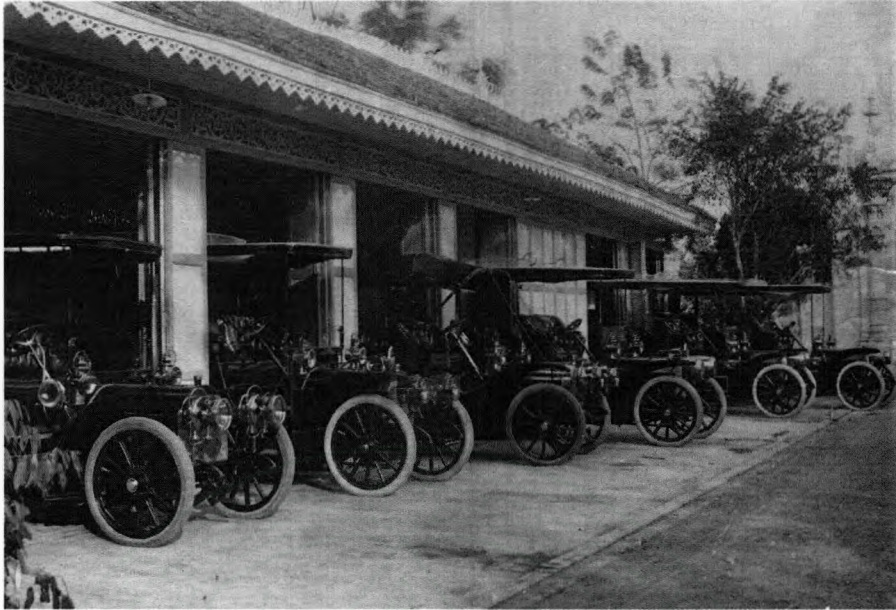
ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พิจารณาสอบค้นข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุซึ่งเป็นเอกสารต้นฉบับ ที่จัดเก็บไว้ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ประกอบด้วยเอกสารลายลักษณ์และภาพถ่าย โดยพิจารณาข้อมูลร่วมกับเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือวิชาการ ราชกิจจานุเบกษา ข่าวหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วน สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ส่วนเรื่องตัวสะกดการันต์บางแห่งจะใช้ตามเอกสารต้นฉบับ ณ เวลานั้น ซึ่งบางครั้งการเขียนอาจไม่เหมือนกันแม้จะเป็นชื่อเดียวกันและไม่ตรงกับในปัจจุบัน ภายในหนังสือประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่อง รถยนต์เมื่อแรกมีในสยาม งานชุมนุมรถยนต์ ร.ศ.๑๒๔ และขบวนรถโมเตอร์คาร์ ร.ศ.๑๒๗ โดยนำข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ จากเอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล กระทรวงวัง และกรมราชเลขาณูการ และภาพถ่าย ชุด หอพระสมุดวชิรญาณ ฆ ๐๐๓ หวญ ๓ และฆ ๐๐๔ หวญ ๑ ซึ่งเก็บรักษาและให้บริการภายในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

การจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “รถยนต์เมื่อแรกมีในรัชกาลที่ ๕” สะท้อนให้เห็นถึงแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศด้านการคมนาคมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์ปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ด้วยทรงตระหนักถึงความสำคัญของรถยนต์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการสัญจรไปมาของประชาชน รวมทั้งการใช้ในราชการแผ่นดินด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะยังประโยชน์ทางวิชาการแก่นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจสืบไป โดยสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

(นางบุศยารัตน์ คู่เทียม)

นักจดหมายเหตุเชี่ยวชาญ

รถยนต์เมื่อแรกมีในสยาม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงมีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับเรื่องรถยนต์เป็นอย่างมาก โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการตัดถนนในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งถนนรอบนอกพระนครหลายสาย เพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมาของประชาชน และต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สั่งรถยนต์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดี สำหรับใช้ในราชการแผ่นดิน ด้วยทรงตระหนักถึงความสำคัญของรถยนต์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสัญจรไปมา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รถยนต์ที่ส่งเข้ามาครั้งแรก ๆ ปรากฏว่ามีทั้งรถยนต์ที่ใช้น้ำมันและใช้แบตเตอรี่ เป็นรถที่ไม่มีพวงมาลัยแต่ใช้คันโยกเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา ซึ่งซับซ้อนกว่ารถที่ใช้พวงมาลัย รถที่ใช้ น้ำมัน เรียกว่า รถมอเตอร์คาร์^๑ ส่วนรถที่ใช้แบตเตอรี่ เรียกว่า “รถไฟฟ้า” แต่ต่อมาเรียกว่า “โอโตโมบิล” ซึ่งเมื่อแรกมีรถยนต์เข้ามาใหม่ ๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้านายทรงเรียกว่า รถมอเตอร์คาร์ ตามภาษาอังกฤษ ต่อมาภายหลังจึงเรียกว่ารถยนต์ จนกระทั่งทุกวันนี้

รถยนต์คันแรกในเมืองไทย ส่งเข้ามาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยผู้สั่งซื้อเข้ามาคือ จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ ในพ.ศ.๒๔๔๐ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๔ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้เสด็จไปรักษาพระองค์ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเสด็จกลับประเทศไทย ใน พ.ศ.๒๔๔๗ พระองค์ได้ทรงนำรถยนต์ยี่ห้อ เมอซิเดส เดมเลอร์ สีแดง ขนาดใหญ่ ของบริษัทเยอร์มันในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งพระองค์ทรงสั่งสร้างขึ้นและสั่งเข้ามาในเมืองไทย แล้วนำมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดรถยนต์คันนี้มาก พระราชทานนามว่า “แก้วจักรพรรดิ” จากนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สั่งรถยนต์เข้ามาอีก ๑๐ คัน เพื่อพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดี ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สั่งรถยนต์เข้ามาเรื่อย ๆ เป็นจำนวนหลายสิบคัน นับตั้งแต่นั้นมาในราชสำนักได้ใช้รถยนต์เป็นราชพาหนะแทนรถม้าพระที่นั่งดังที่เคยได้เข้ามาแต่ก่อน

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต)

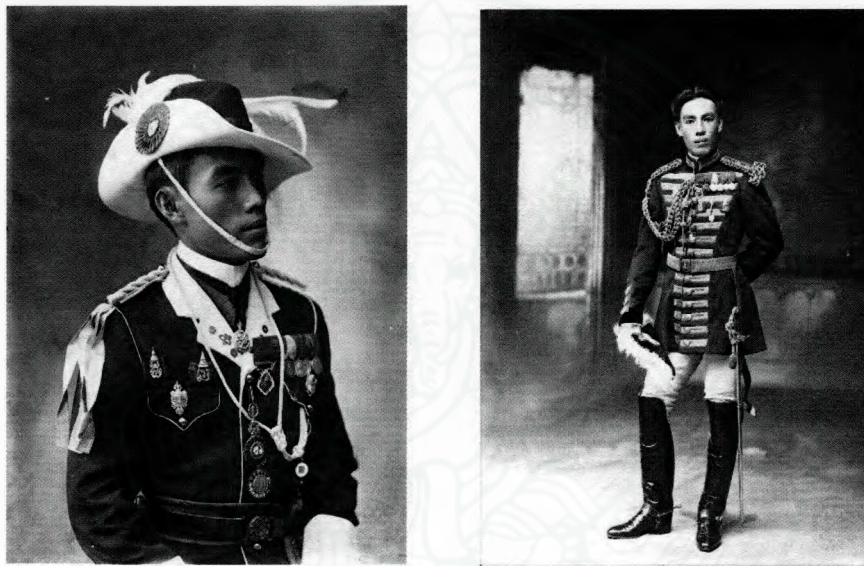

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

^๑ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๕ ๖ ๓๒.๓/๓ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 5 กระทรวงวัง เรื่อง รถมอเตอคา (๓๑ มี.ค. ๑๒๓-๒๐ ก.ย. ๑๒๔)

การใช้รถยนต์เมื่อแรกมีปัญหาในเรื่องคนขับรถ เพราะไม่มีใครขับรถเป็น มีแต่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระองค์เดียวเท่านั้นที่ทรงขับได้ ดังนั้น กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์จึงได้เป็นครูสอนการหัดขับรถยนต์ถวาย พระบาทพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชธิดา ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ รวมถึงทรงสอน ให้แก่พวกมหาดเล็กที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเจ้านายโปรดให้มาหัดขับอีกด้วย

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงสอนการขับรถยนต์ให้แก่พระราชธิดา^๑ และมหาดเล็กในวังของพระองค์ กระทั่งทรงขับและขับเป็นหลายคน ในจำนวนมหาดเล็กที่มาหัดขับรถดังกล่าว มีมหาดเล็กของพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยาม มกุฎราชกุมาร ซึ่งทรงส่งมาหัดด้วยหนึ่งคน ชื่อนายเทียบ (พลตำรวจตรี พระยาคทาทรรบตีสี่ราชบาลเมือง ต้นตระกูล อัครวิทย์)

พระยาคทาทรรบตีสี่ราชบาลเมือง

ต่อมาสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ตลอดจนสมเด็จพระเจ้าใน มีพระประสงค์จะทรงหัดขับรถยนต์ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธจึงโปรดให้นายเทียบมหาดเล็กของพระองค์เป็นผู้ถวายการหัด ขับรถยนต์ ในการนี้ได้เกิดความยุ่งยากและลำบากใจแก่นายเทียบเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าจะไปนั่งคู่อุ่บนเบาะรถซึ่ง สมัยนั้นมี ๒ ที่นั่ง เท่านั้น ก็จะเป็นการไม่บังควร ครั้นจะไปนั่งอยู่ที่พื้นรถก็ไม่สามารถจะถวายนการหัดแต่ทั้งสอง พระองค์ได้ นายเทียบจึงได้ประดิษฐ์ที่ยืนทำด้วยเหล็ก กว้างยาวประมาณ ๓-๔ นิ้ว ตรึงแน่นกับคุมล้อหลังข้างขวา ของรถ (รถสมัยนั้นคุมล้อไม่ได้หมุนตามล้อ ส่วนล้อหมุนโดยอาศัยแกนเพลลา) โดยยืนอยู่นอกรถเพียงขาเดียว และอยู่หลังพระองค์ท่านขณะทรงหัดขับ เมื่อทั้งสองพระองค์สามารถขับรถรอบ ๆ ภายในพระราชวังได้ดีแล้ว สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถได้พระราชทานเสื้อถักด้วยฝัพระหัตถ์ของพระองค์เป็นรางวัลหนึ่งตัว และสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าพระราชทานกางเกงแพรสีประจำวัน ๗ ตัว เป็นรางวัลด้วยเช่นกัน

^๑ สตรีไทยคนแรกที่ขับรถยนต์ได้ คือ หม่อมเจ้าหญิงพิมพ์รำไพ พระธิดาในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

รถยนต์หลวง ซึ่งเป็นรถพระที่นั่ง รถพระประเทียบฝ่ายในรวมทั้งรถที่พระราชทานให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานชื่อไว้ทุกคัน ดังนี้^๓

๑. แก้วจักรพรรดิ	ราชรถ
๒. ทัดมารุต	ราชรถ
๓. ครุฑพ่าห์	ราชรถ
๔. มหาหงษ์	ราชรถ
๕. ทรงหนุमान	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
๖. สราญรมย์	เจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา
๗. พรหมาศ	เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต
๘. ราชสีห์	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๙. นาถิประรามาศ	หม่อมเจ้าสุทธาสินีทัย
๑๐. อากาศประกาย	กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
๑๑. พระพายผัน	พระยาสุรียานุวัตร
๑๒. จันทรมณฑล	กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
๑๓. ย่นมรคา	หลวงโสภณเพชรรัตน์
๑๔. พิทยธาร	พระยามหิบาลบริรักษ์

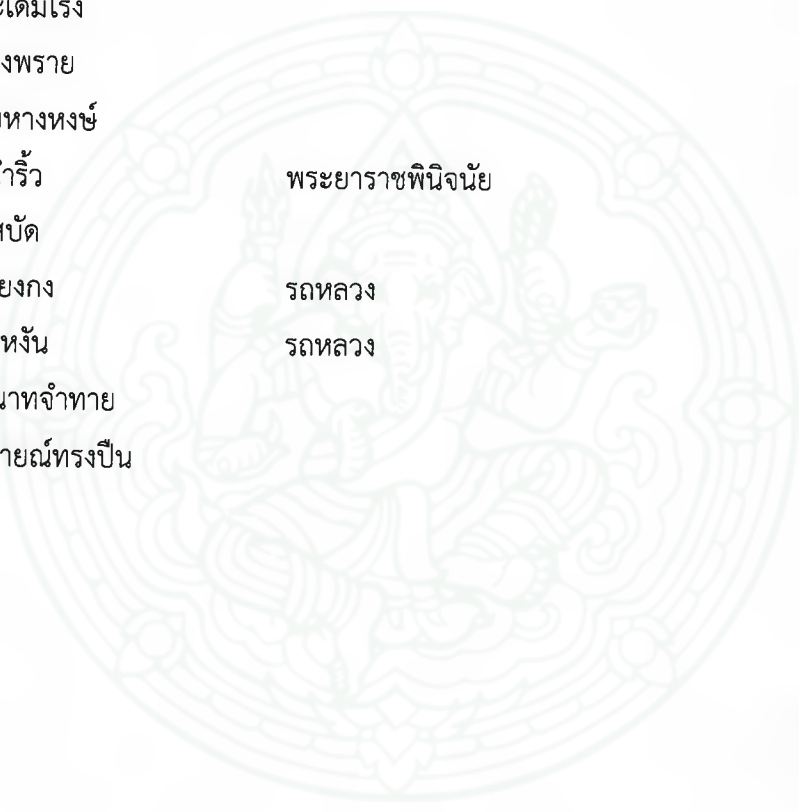
^๓ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๕ น ๑๖/๗ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล เรื่อง (กระบวนแห่รถยนต์) สมโภชพระบรมรูปทรงม้า (๒๓ เม.ย.-๒๕ พ.ย. ๑๒๗)

^๓ ตัวสะกดการันต์ตามต้นฉบับ

๑๕. อมรโอสถ	พระองค์เจ้าสายสนิทวงษ์
๑๖. สิบคชประชุม	หลวงนาวาเกษนิกร
๑๗. ประทุมรัตน์	กรมหลวงเทเวศวงศษ์วโรประการ
๑๘. อัศวพาหน	พระยาศรีสเทพ
๑๙. พลดิเรก	กรมหมื่นกำแพงเพชรอรรคโยธินทร์
๒๐. เมฆขลา	กรมหมื่นนราธิปประพันธุพงษ์
๒๑. ปราสาทสังข์	กรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์
๒๒. กำลิ่งสิงห์	หลวงสวามิภักดิ์ภูวนารถ
๒๓. สมิงทอง	พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์
๒๔. ฟ่องฟ้า	เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์
๒๕. ไอยราพต	ราชรถ
๒๖. จรดจักรวาท	มหาดเล็ก
๒๗. วิมานลอย	สมเด็จพระบรมราชเทวี
๒๘. พลอยนพเก้า	สมเด็จพระบรมราชเทวี
๒๙. เข้ากรรมล	นายถมยา
๓๐. พลโกษี	หลวงสุนทรโกษา
๓๑. อินทรีสมานพล	กรมขุนสรรพสาตร์สุภกิจ
๓๒. อจลศรีธา	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
๓๓. เหนอร่อนหวา	พระองค์เจ้าวุฒิไชยเฉลิมลาภ
๓๔. ฉาวพระนคร	หม่อมเจ้าไศลทอง
๓๕. มังกรวิหค	กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช
๓๖. กระหนกมาลา	พระยาเจริญราชไมตรี
๓๗. ราชานูยันต์	รถหลวงสำหรับมหาดเล็ก ราชรถ
๓๘. สุวรรณมุขี	รถหลวง ราชรถ
๓๙. มณีรัตน์	ราชรถ
๔๐. สละสลวย	ราชรถ
๔๑. กระสวยทอง	ราชรถ
๔๒. ล้ายองทาบ	ราชรถ
๔๓. ภาพยนต์	ราชรถ
๔๔. กลกำบัง	ราชรถ
๔๕. กังหัน	ราชรถ
๔๖. พระขรรค์เพชร	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
๔๗. เตรีจฟ้า	เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช

๔๘. ตราจักร์	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๔๙. หลักสนาม	กรมหลวงนเรศวรฤทธิ์
๕๐. รามประพาศ	กรมหลวงนเรศวรฤทธิ์
๕๑. อาศพระยม	พระยาสุขุมนัยวินิต
๕๒. ทมมสารถึ	พระยาสุขุมนัยวินิต
๕๓. โบรีบริรักษ์	พระยาอินทราธิบตีสีหราชรองเมือง
๕๔. อัคนิวาต	เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต
๕๕. สีนาทนรินทร์	พระยารพงษ์พิพัฒ
๕๖. อินทร์ธนู	พระยานรฤทธิราชหัช
๕๗. ชูเชิดชื่อ	พระยาพิพัฒโกษา
๕๘. บรรลือฤทธิ์	กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
๕๙. กฤษณจักร์	พระยาจักรปาณิศรีศีลวิสุทธิ์
๖๐. รักร้อย	หลวงพดณิศารประสิทธิ์
๖๑. สร้อยร่ายวล	พระยาศรีสเทพ
๖๒. กระบวนช่าง	กรมหมื่นกำแพงเพชรอรรคโยธินทร์
๖๓. สุรางค์สำเร็จ	เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
๖๔. บำเพ็ญรัฐยา	หม่อมเจ้าศรีเสถลิ้มศักดิ์
๖๕. จำปาห้อยหู	กรมขุนสรรพศาสตร์สุภกิจ
๖๖. ชมภูห้อยบ่า	กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๖๗. ครากฤษณ	เจ้าฟ้ากรมขุนพิศณุโลกประชานารถ
๖๘. อาทิจมณฑล	กรมหมื่นจันทบุรีนฤนารถ
๖๙. สนธิสวาด	นายดิณ บุตร์เจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
๗๐. ราชหัตถ์	หม่อมเจ้าศรีเสถลิ้มศักดิ์
๗๑. สীগุญชร	พระองค์เจ้าวุฒิไชย
๗๒. ขจรทวีป	พระยาณรงค์เรืองฤทธิ์
๗๓. กลีบเมฆเคลื่อน	หลวงจัดรงควิไชย
๗๔. เลื่อนพโยม	พระยาไพบูลย์สมบัติ
๗๕. โคมเวหน	พระสุรพันธ์พิทักษ์
๗๖. ทิรณรวาย	พระเจริญราชชน
๗๗. นวยนาด	หลวงสุนทรยุทธกิจ
๗๘. รวาทรว	พระยาพิพัฒโกษา
๗๙. ไชยมงคล	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
๘๐. กลวายุ	

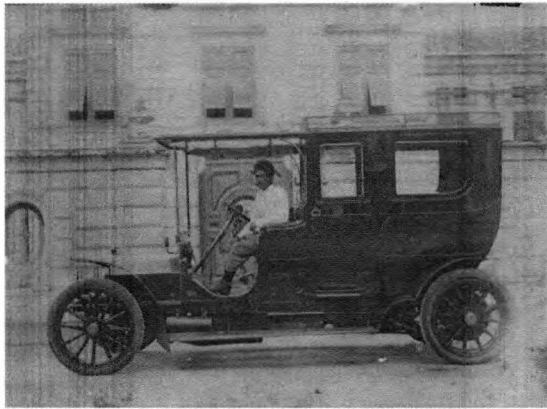
๘๑. ลุปรารถนา
๘๒. อูระแผ้ว
๘๓. บัวแก้วน้อย
๘๔. ลอยเมฆ
๘๕. เอนกพล
๘๖. พหลนิเวศร์
๘๗. เกษตรราศี
๘๘. รัศมีอุทัย
๘๙. ไชยเฉลิม
๙๐. ประเดิมโรง
๙๑. โพรงพราย
๙๒. ชายทางหงษ์
๙๓. ชงนำริ้ว
๙๔. ทิวสบัติ
๙๕. เสลี่ยงกง
๙๖. อูสงหั่น
๙๗. สีนาทจําทาย
๙๘. นารายณ์ทรงปืน

พระยาราชพินิจนัย

รถหลวง

รถหลวง

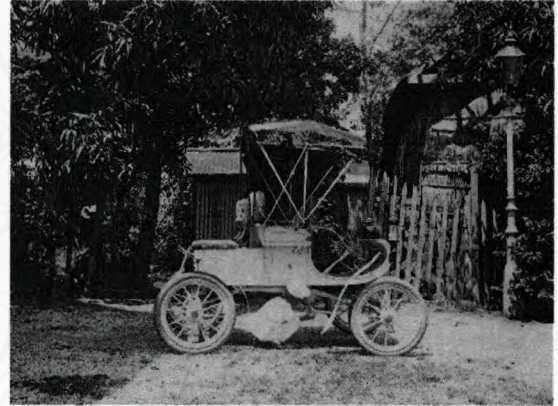
สราญรมย์ ของเจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมา

พรหมมาศ ของเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต

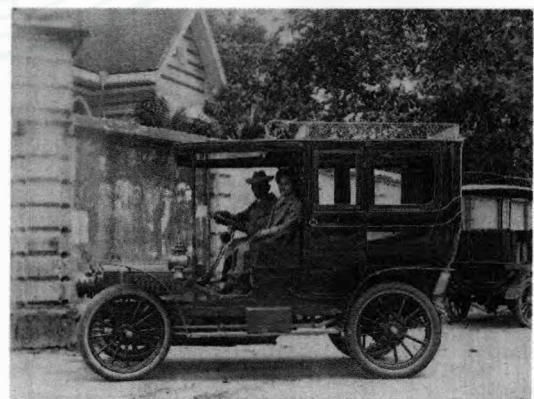
ราชสีห์ ของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ

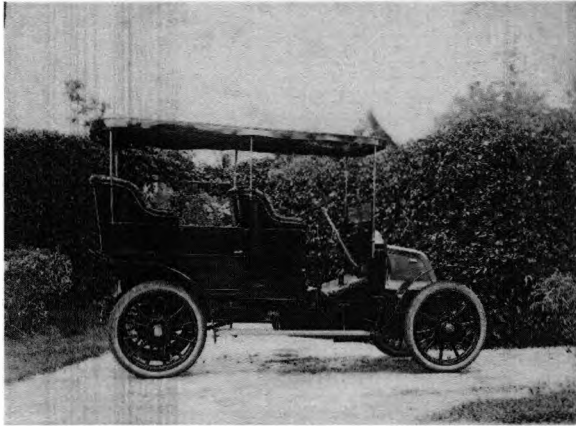
นาภิปรามาศ ของหม่อมเจ้าสุทธาสินีไทย์

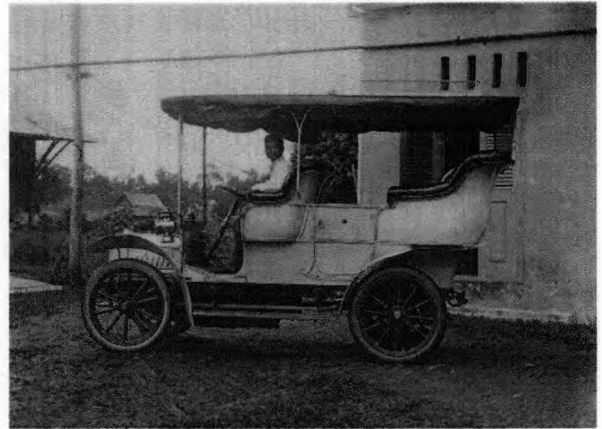
อากาศประกาย ของกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

พระพายฝัน ของพระยาสุริยานุวัตร (เกิด บุนนาค)

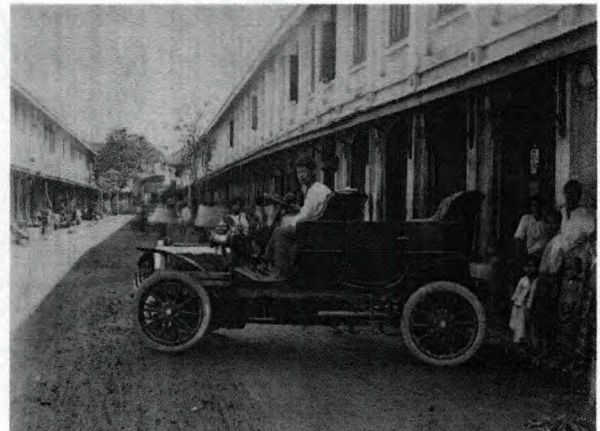
จันทรมณฑล ของกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์

ย่นมรคา ของหลวงโสภณเพชรรัตน์

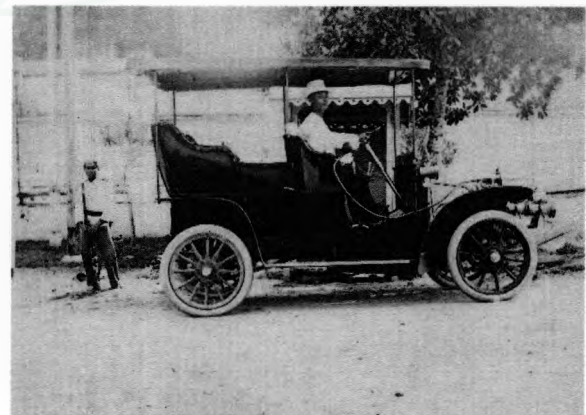
พิทยธร ของพระยามหิบาลปริรักษ์

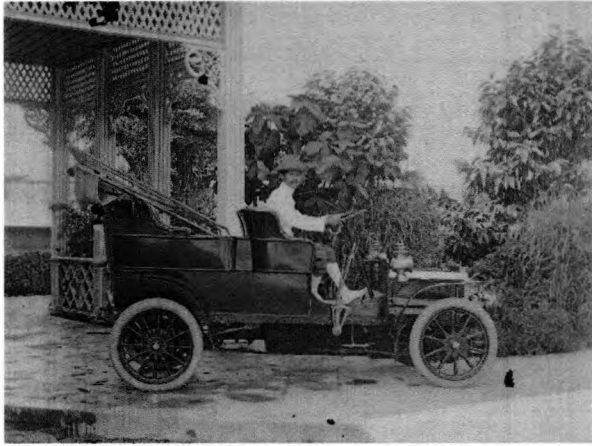
เมฆขลา ของกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์

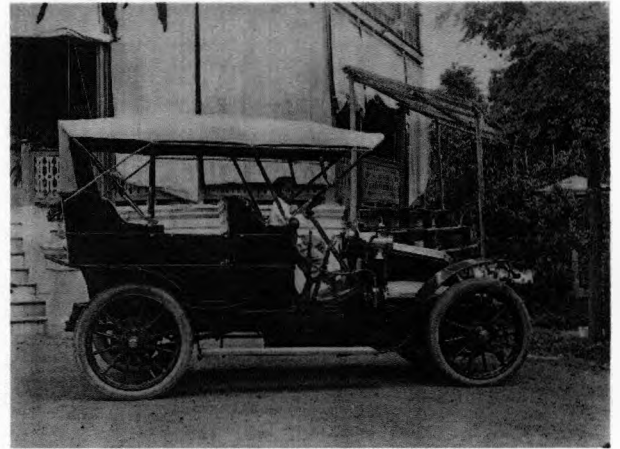
ปราสาทสังข์ ของกรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์

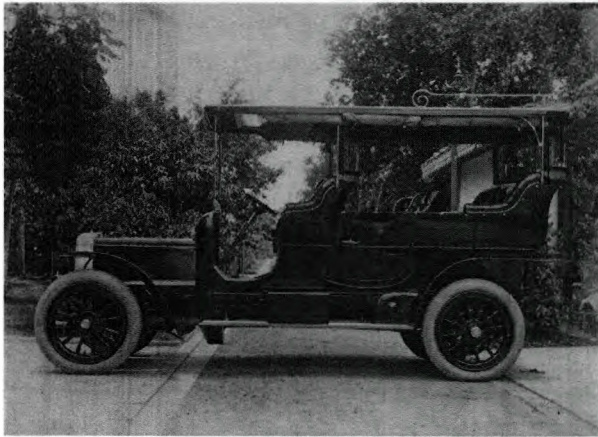
กำลังสิงห์ ของหลวงสวามิภักดิ์ภูวนารถ

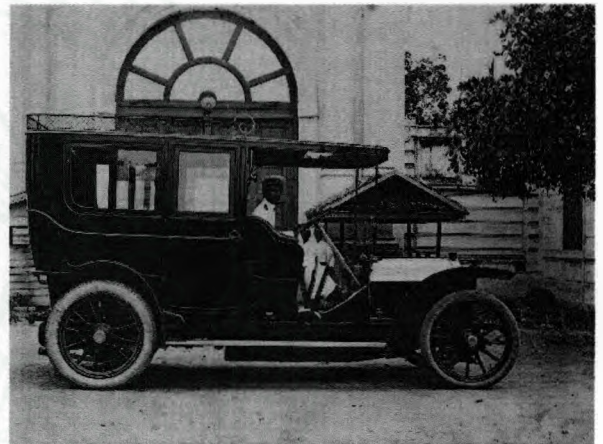
สมิงทอง ของพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์

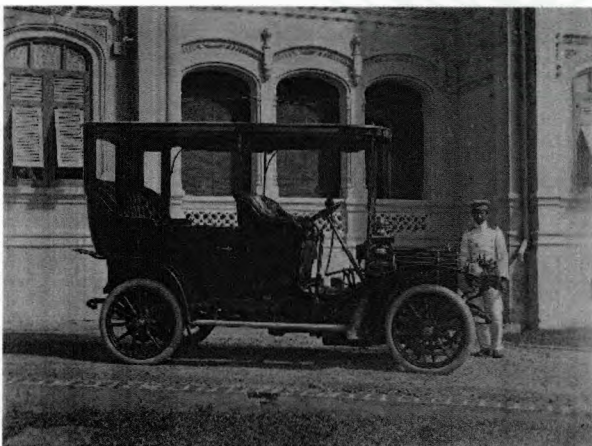
ฟองฟ้า ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์

ไอยราพต รถหลวง

วิมานลอย ของสมเด็จพระบรมราชาเทวี

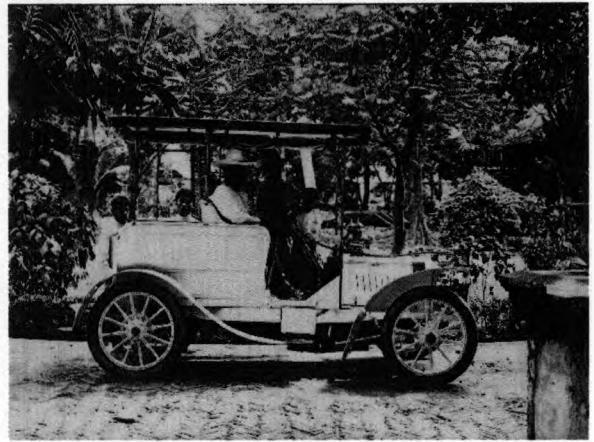
พลอยนพเก้า ของสมเด็จพระบรมราชาเทวี

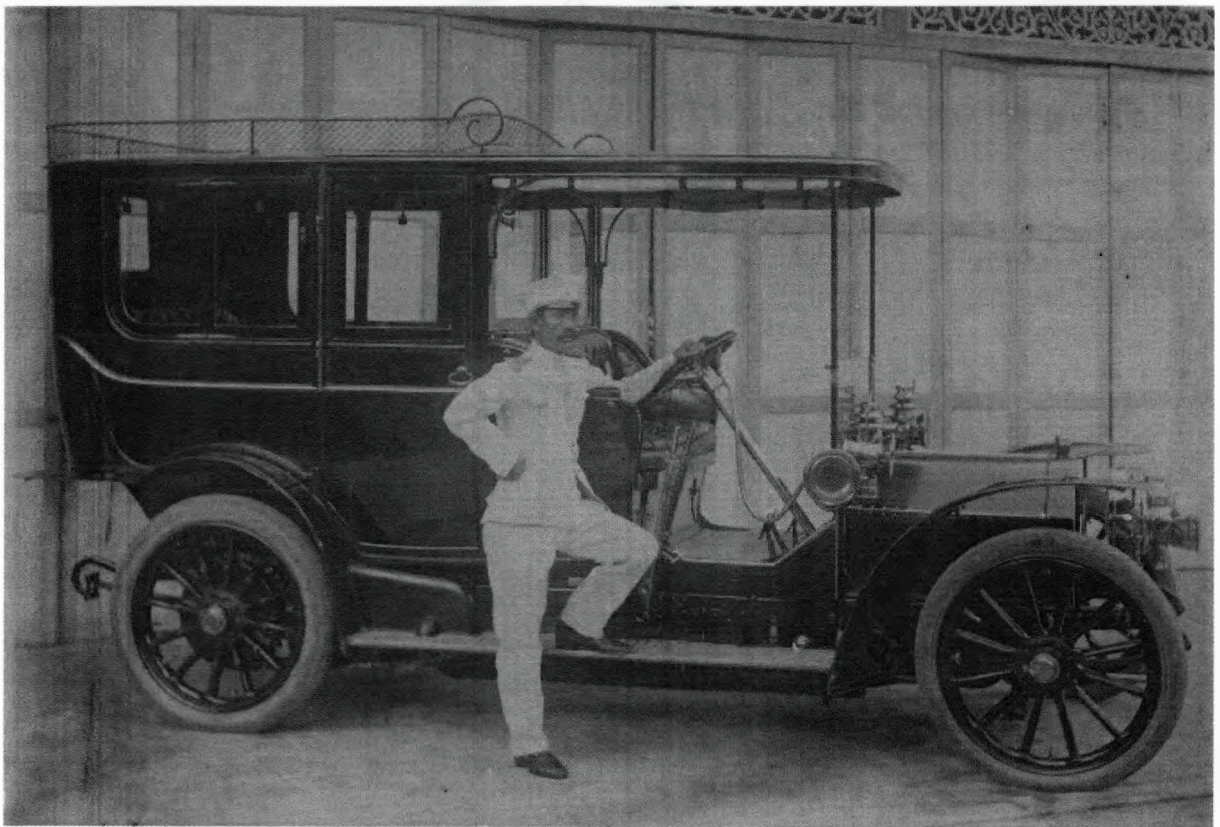
เข้ากรรมล ของนายถมยา

ฉวพระนคร ของหม่อมเจ้าไคลทอง ทองใหญ่

ตราจักร์ ของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ

พระยาราไชยสวรรค์ (พื่อน ศิลป์) ขณะยืนข้างรถยนต์หลวงในโรงเก็บรถ ณ พระราชวังดุสิต

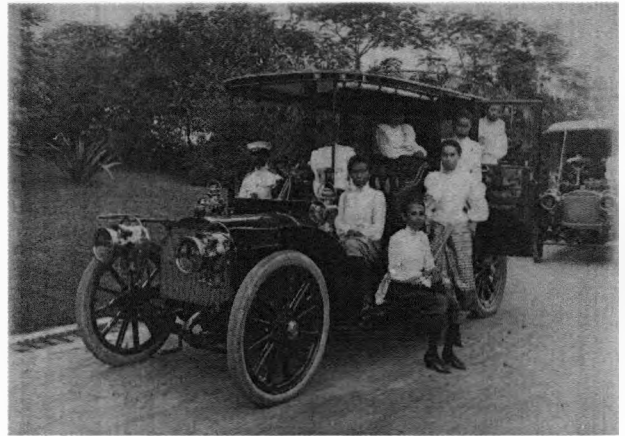
งานชุมนุมรถยนต์ ร.ศ. ๑๒๔

เมื่อรถยนต์เริ่มเป็นที่นิยมและแพร่หลายในหมู่พระราชวงศ์ตลอดจนพ่อค้า และคหบดี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำริว่าสมควรจะจัดงานเฉลิมฉลองสักครั้งหนึ่ง จึงทรงกำหนดให้วันที่ ๗ ตุลาคม ร.ศ.๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) เป็นวันชุมนุมรถยนต์ครั้งแรกในกรุงรัตนโกสินทร์ ปราบกฏว่ามีรถยนต์ไปร่วมชุมนุมในบริเวณพระบรมมหาราชวังเป็นจำนวนมาก พระองค์มีพระราชปฏิสันถารกับเจ้าของรถทุกพระองค์และทุกคน เมื่อถึงเวลาประมาณบ่ายสี่โมงเย็นก็ได้เคลื่อนขบวนรถไปตามถนนสามเสน เลี้ยวเข้าสู่พระราชวังดุสิต โดยตลอดสองข้างทางมีผู้คนยืนเรียงรายชมขบวนรถด้วยความตื่นตาตื่นใจ

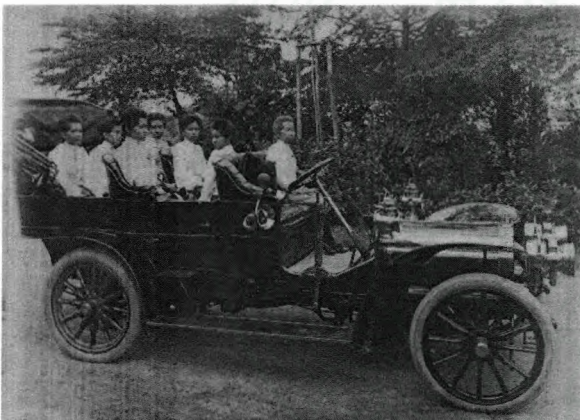

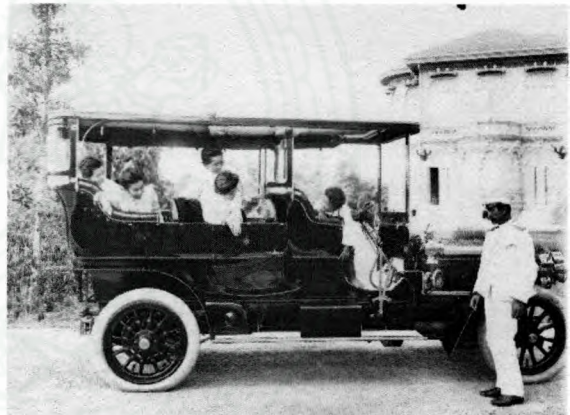
พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ
และพระองค์เจ้าพรรณรายในรัชกาลที่ ๔
ประทับรถยนต์พระที่นั่งมหาหงษ์
ในงานชุมนุมรถยนต์ ณ พระราชวังดุสิต

เจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ ๔ พระราชชายา
เจ้าดารารัศมี เจ้าจอมมารดา และเจ้าจอมในรัชกาลที่ ๕
ประทับบนรถยนต์พระที่นั่งแก้วจักรพรรดิ
ในงานชุมนุมรถยนต์ ณ พระราชวังดุสิต

ท้าวทรงกันดาล (หุ่น) ในรัชกาลที่ ๔
เจ้าจอมมารดาเลื่อน เจ้าจอมมารดาอ่อน
เจ้าจอมเอี่ยม เจ้าจอมอาบ เจ้าจอมเอิบ
และเจ้าจอมเอื้อง บุณนาค ในรัชกาลที่ ๕
นั่งบนรถยนต์หลวง ในงานชุมนุมรถยนต์
ณ พระราชวังดุสิต

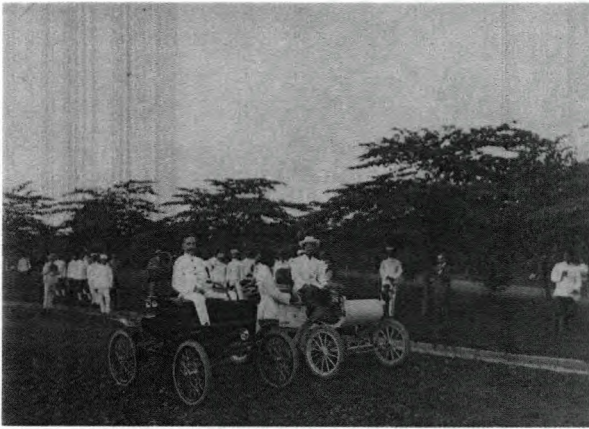
พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ
สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนศรีสละชนาลัยสุรภัญญา
สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนอุทองเขตขัตติยนารี
ประทับรถยนต์ไอยราพต พร้อมด้วย
หม่อมราชวงศ์สดับ ลดาวัลย์
นายคั่น มหาดเล็ก
โดยมีพระยาราไชยสวรรค์ (พ่อน ศิลป์)
ยืนอยู่ข้างรถพระที่นั่ง ในงานชุมนุมรถยนต์
ณ พระราชวังดุสิต

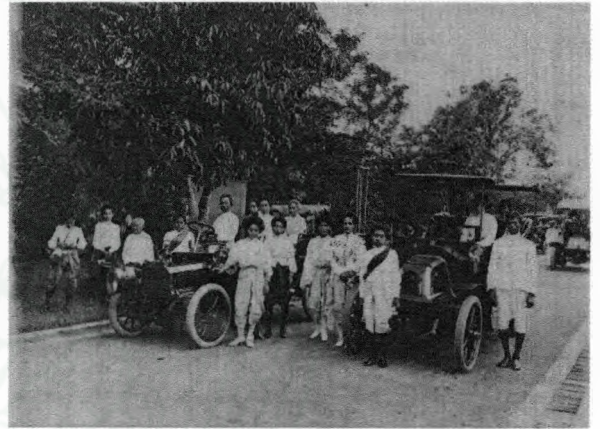
พระราชโอรส พระราชธิดา และเจ้าจอมในรัชกาลที่ ๕
ประทับบนรถยนต์หลวง
ในงานชุมนุมรถยนต์ ณ พระราชวังดุสิต

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงขับรถยนต์
เข้าร่วมงานชุมนุมรถยนต์ พร้อมด้วย
ราชทูตประเทศต่าง ๆ และภริยา

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์
วโรปการ และพระยาประเสริฐธำรง (หมอไรเตอร์)
นำรถยนต์เข้าร่วมงานชุมนุมรถยนต์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระยาดำรงราชานุภาพ
เจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ ๔ และสตรี
บรรดาศักดิ์ ในงานชุมนุมรถยนต์

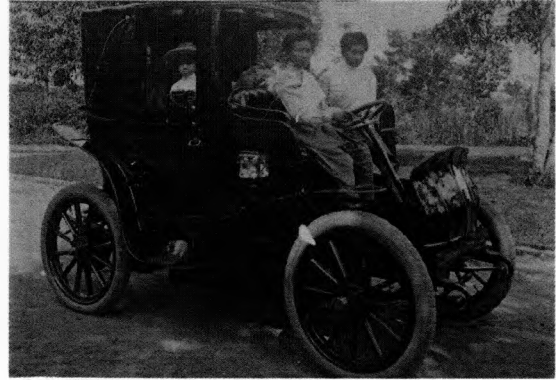
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และพระธิดา

กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม พร้อมด้วยหม่อม
และโอรสประทับบนรถยนต์ ในงานชุมนุมรถยนต์

พระองค์เจ้าอรุพงษ์ศรีสมโภช ทรงลงจ้บ
พวงมาลัยรถยนต์ โดยมีข้าราชการคอยดูแล
อยู่ข้างรถยนต์ ในงานชุมนุมรถยนต์

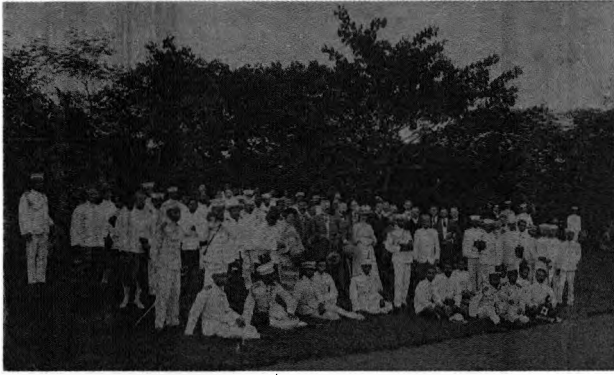
พระองค์เจ้าอรุพงษ์ศรีสมโภช พร้อมด้วย
เจ้าจอมเอิบ และเจ้าจอมเอื้อง ในรัชกาลที่ ๕
ประทับรถยนต์หลวงมหาหงษ์
ในงานชุมนุมรถยนต์ ณ พระราชวังดุสิต

กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช
กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์
กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
พระองค์เจ้าอรุพงษ์ศรีสมโภช
กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
และกรมพระสมมตอมรพันธุ์

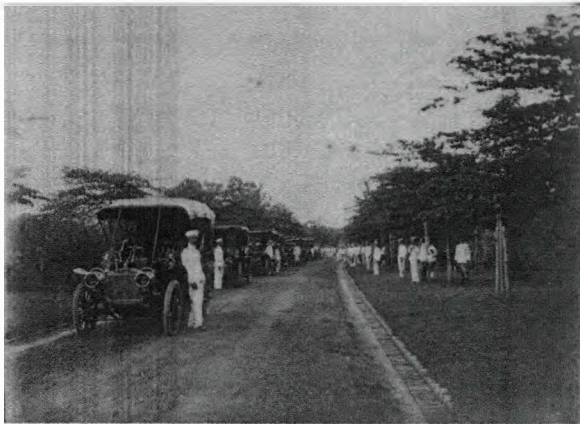
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และพระองค์เจ้าอรุพงษ์ศรีสมโภช
ขณะทรงพระเยาว์ ประทับรถยนต์
โดยมีพระยาราไชยสวรรค์ (พ็อน ศิลปี)
เป็นผู้ขับ ในงานชุมนุมรถยนต์

พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ พระบรมวงศานุวงศ์
ข้าราชการ และทูตานุทูต ในงานชุมนุมรถยนต์

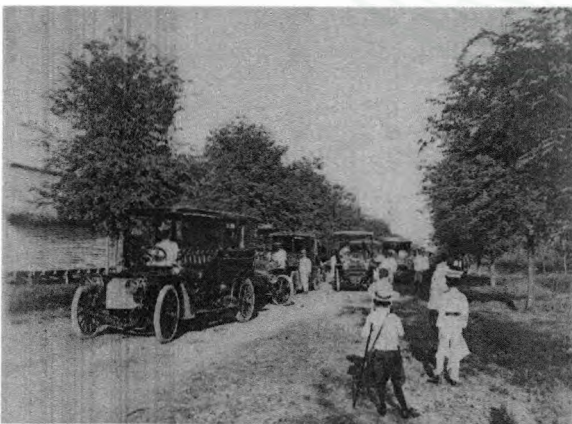
รถยนต์จอดเรียงราย ณ บริเวณสวนเขาดิน
เพื่อเข้าร่วมขบวนในงานชุมนุมรถยนต์

พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ พระบรมวงศานุวงศ์
และข้าราชการ จอดรถเรียงรายเตรียมพร้อมเคลื่อน
ขบวน ในงานชุมนุมรถยนต์

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
สยามมกุฎราชกุมาร และพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า
ทรงขับรถยนต์ นำพระราชอาคันตุกะรถยนต์
ไปตามสถานที่ต่าง ๆ ในงานชุมนุมรถยนต์

ขบวนรถยนต์หลวง นำพระราชอาคันตุกะ
นั่งรถยนต์ไปตามสถานที่ต่าง ๆ
ในงานชุมนุมรถยนต์

ขบวนรถยนต์แล่นผ่านไปตามถนน โดยมี
ประชาชนร่วมชมเป็นจำนวนมากทั้งสองข้างทาง
ในงานชุมนุมรถยนต์

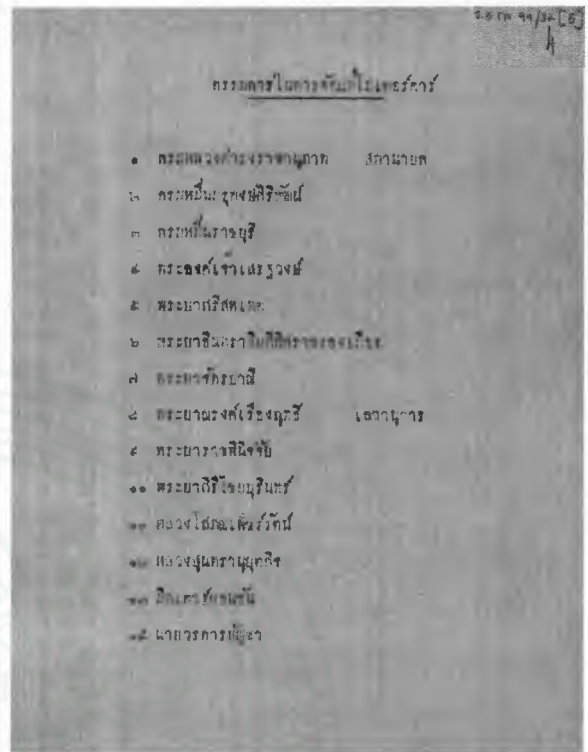
กระบวนรถโมเตอร์คาร์ ร.ศ. ๑๒๗

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) มีรถยนต์มากพอสมควรแล้ว แต่ก็มียูนิคเฉพาะในกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดี และคหบดีชาวต่างประเทศเท่านั้น ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน และชาวต่างประเทศที่มีรถยนต์ให้นำมาเข้ากระบวนโดยตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ อย่างสวยงาม รถพระที่นั่งซึ่งจัดทำมาตกแต่งเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบ ใช้เป็นตราสัญลักษณ์สำหรับงานพระราชพิธีรัชมิ่งเกล้าภิเษก ซึ่งกระบวนรถยนต์ในสมัยนั้น เรียกว่า “กระบวนรถโมเตอร์คาร์” ในการจัดกระบวนแห่รถโมเตอร์คาร์ครั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ^๔ ทรงเป็นสภานายก พระยาณรงค์เรือง

^๔ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๕ รล ๙๙/๓๒ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กรมราชเลขาธิการ เรื่อง ทางเดินกระบวนแห่รถยนต์ (๑๒ พ.ย. ๑๒๗)

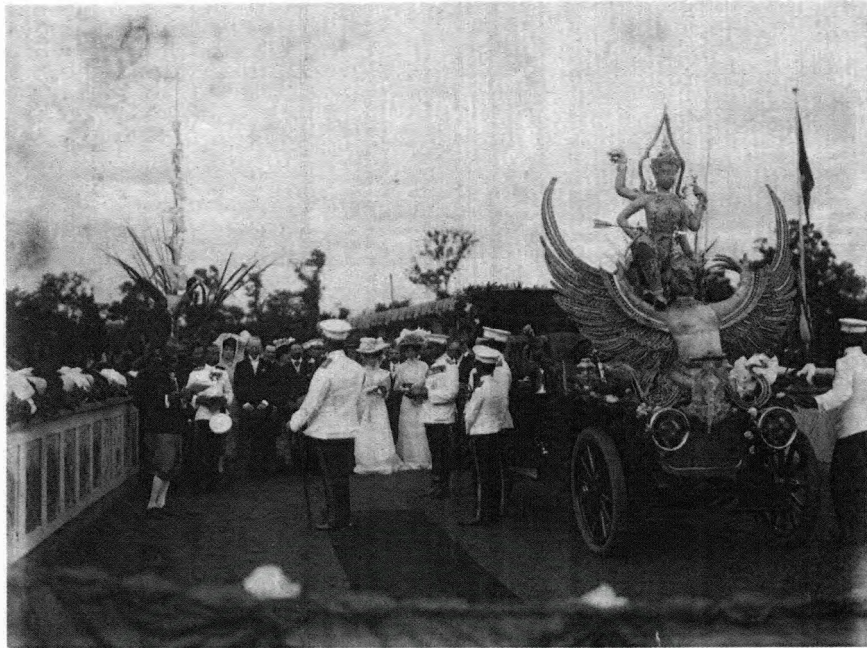
ฤทธิ เป็นเลขานุการ การมีกระบวนรถโมเตอร์คาร์ ในการแห่ถวายไชยมงคล อันเป็นส่วนหนึ่งในการพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ร.ศ.๑๒๗ นี้ เป็นภาพที่ชวนตื่นตาตื่นใจสำหรับชาวพระนครเป็นอย่างมาก ซึ่งหาดูได้ยากในสมัยนั้น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

รถพระที่นั่งชื่อทัตมารุต ตกแต่งเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบถวายใช้เป็นตราสัญลักษณ์สำหรับงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกโดยเฉพาะ

ในกระบวนรถโมเตอร์คาร์นี้ มีรถชื่อ “ทัตมารุต” เป็นรถพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรถพระที่นั่งรอง ชื่อ “มณีรัตน์” มีรถนำกระบวนชื่อ “รถบรรลือฤทธิ์” ทรงขับโดยกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เป็นรถยนต์ขนาด ๓๕ แรงม้า รถที่เข้ากระบวนในครั้งนี้ ได้มีหนังสือเชิญไปยังบุคคลต่าง ๆ ให้เข้าร่วมกระบวนรถโมเตอร์คาร์ ดังรายชื่อต่อไปนี้^๕

บัญชีรายชื่อเจ้าของรถโมเตอร์คาร์ซึ่งได้ออกก๊าศเชิญไป^๖

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
๓. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุ
๔. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์
๕. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลก
๖. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์
๗. สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนริศรานุวัดติวงศ์
๘. กรมหลวงนเรศวร์ฤทธิ์
๙. กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

^๕ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๕ น.๑๖/๗ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล เรื่อง (กระบวนแห่รถยนต์) สมโภชประบรมรูปทรงม้า (๒๓ เม.ย.-๒๕ พ.ย. ๑๒๗)

^๖ ตัวสะกดการ์ันต์ตามต้นฉบับ

๑๐. กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ
๑๑. กรมขุนสรรพสาตรศุภกิจ
๑๒. กรมขุนสมมตอมรพันธ์
๑๓. กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์
๑๔. กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๑๕. กรมหมื่นจันทบุรีนฤนาถ
๑๖. กรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์
๑๗. กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
๑๘. กรมหมื่นนครไชยศรี
๑๙. กรมหมื่นกำแพงเพชรอรรคโยธินทร์
๒๐. พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์
๒๑. พระองค์เจ้าวุฒิชัยเฉลิมลาภ
๒๒. พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์
๒๓. หม่อมเจ้าปฎิพัทธ์เกษมศรี
๒๔. หม่อมเจ้าสุทธาสินีไทย
๒๕. เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์
๒๖. พระยาสุขุมนัยวินิต
๒๗. พระยาสุรียานุวัตร
๒๘. หม่อมเจ้าไศลทอง
๒๙. หม่อมเจ้าศรีโสเฉลิมศักดิ์
๓๐. พระยาศรีสหเทพ
๓๑. พระยารพษ์พิพัฒน์
๓๒. พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง
๓๓. พระยาพิพัฒน์โกษา
๓๔. พระยาจักรปาณีศิลปวิสุทธิ์
๓๕. พระยานรฤทธิ์ราชหัตถ์
๓๖. พระยามหิบาลบริรักษ์
๓๗. พระยาเจริญราชไมตรี
๓๘. พระเจริญราชชน
๓๙. พระสรรพการหิรัญกิจ
๔๐. พระสุนทรพิมล
๔๑. พระมนตรีพจนกิจ นอกราชการ
๔๒. หลวงสุนทรโกษา

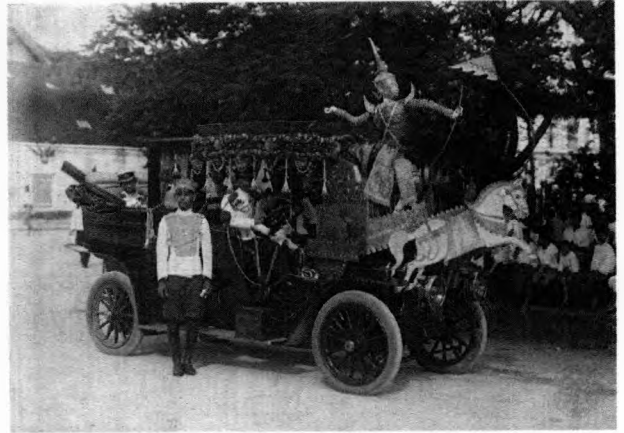
๔๓. หลวงสวามิภักดิ์ภูวนารถ
 ๔๔. หลวงโสภณเพชรรัตน์
 ๔๕. หลวงนาวาเกษิกร
 ๔๖. หลวงพฤษนิสารประสิทธิ์
 ๔๗. หลวงประสารอักษรพรรณ
 ๔๘. นายถมยา
 ๔๙. นายติน บุตรเจ้าพระยาสุรวงษ์วัฒนศักดิ์
 ๕๐. นายชิน บุตรพระยาประภากรวงษ์วุฒิศักดิ์
 ๕๑. หลวงจรุธรรม
 ๕๒. นายกัน ยี่ห้อง่วนฮวด
 ๕๓. มิสเตอร์ ซี. อัลเลกรี กระทรวงโยธาธิการ
 ๕๔. มิสเตอร์ เจ.อาร์.แอนเดอร์ ห้างแอนเดอร์
 ๕๕. มิสเตอร์ เอช.บี. เบลี ห้างสยามอิมพอร์ต
 ๕๖. มิสเตอร์ อาร์.ดี. เบคเกต กงสุลอังกฤษ
 ๕๗. มิสเตอร์ อาร์.ซี.เอส. ไปรยัน ห้างบอเนียว
 ๕๘. มิสเตอร์ เจ. คาริงตอน หมอพื้น
 ๕๙. มิสเตอร์ เอฟ.ดี.เดีย กรมศุขาภิบาล
 ๖๐. มิสเตอร์ เจ.ซี. ดัมเบิลตัน กรมแผนที่
 ๖๑. มิสเตอร์ เจ.ดับบลิว อีเดีย ห้างบอเนียว
 ๖๒. มิสเตอร์ ซี.บี. เอตวาคส์ ห้างเอตวาคส์
 ๖๓. มิสเตอร์ เอฟ. กราห์เล็ท ครูช่างทอง
 ๖๔. มิสเตอร์ วี.พี.เก. กุลด์เบอค ห้างอีสต์เอเชียติก
 ๖๕. หมอ เอช.แคมเบล ไฮเอต กรมศุขาภิบาล
 ๖๖. มิสเตอร์ ดี.เอ็ม.ฮอน ห้างอาระชั้น
 ๖๗. มิสเตอร์ เจ.เจ. สโตดาด เกนเนติบริษัทรางไทย
 ๖๘. มิสเตอร์ อี.ริค เซนต์ เย รอซัน กรมกองตระเวน
 ๖๙. มิสเตอร์ เจ.แมกคาเธอ ห้างแมกคาเธอ
 ๗๐. มองสิเออ แอล.อาร์.เคลมะโยเดีย กรมศุขาภิบาล
 ๗๑. มองสิเออ อี.ซี.โมนด์ ห้างโมนด์
 ๗๒. มิสเตอร์ เจ. เมอซี ห้างเฮาเวอดเออสะกิน
 ๗๓. มิสเตอร์ อาร์. แปยิต อรรคราชทูตอังกฤษ
 ๗๔. มิสเตอร์ แฮมิลตัน ไปรค์ ห้างบอมเบเบอร์มา
 ๗๕. หมอไรเตอร์ กระทรวงวัง

๗๖. มิสเตอร์ เอฟ แซมสัน ห้างแซมสัน
๗๗. มิสเตอร์ เอช. ไคซอร์ ซิมสัน ห้างบางกอกแมนแพกเซอริง
๗๘. มิสเตอร์ เอฟ บี ซอ กรมศุขาภิบาล
๗๙. มิสเตอร์ เอ เช บริษัทไฟฟ้าสยาม
๘๐. หมอสนิท อยู่กับหมอเฮ
๘๑. มิสเตอร์ สไมท์ บริษัทอยู่บางกอก
๘๒. มิสเตอร์ ซี เอล วอตสัน กระทรวงยุติธรรม
๘๓. มิสเตอร์ ดับบลิว.เจ.เอฟ. วิลเลียมสัน กระทรวงคลัง
๘๔. มิสเตอร์ เอส.เอส.เซนดริก ห้างสยามฟอเรส
๘๕. หลวงฤทธิ์ศักดิ์ชลเขตร์
๘๖. มิสเตอร์ ยอนสัน
๘๗. มิสเตอร์ โรส

รถพระขรรค์เพชร ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร
(รถ ๑๖ แรงม้า)

รถอัครนิวัต ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต (รถ ๑๖ แรงม้า)

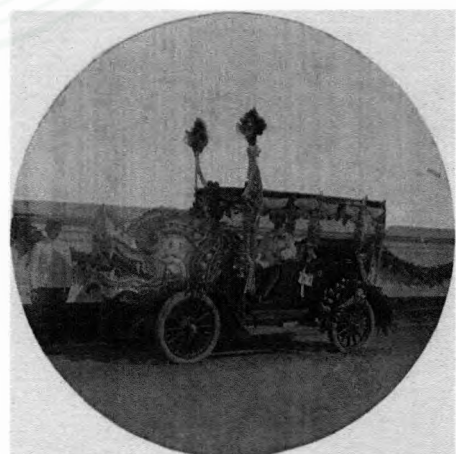
รถพองฟ้า ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (รถ ๑๔ แรงม้า)

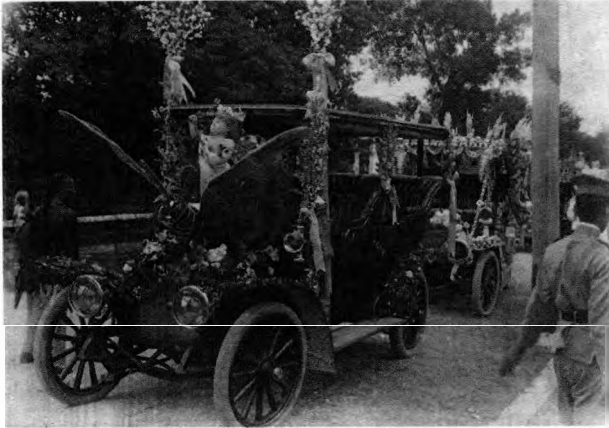
รถอินทรีสมานพล ของกรมขุนสรรพศาสตร์ศุภกิจ
(รถ ๒๕ แรงม้า)

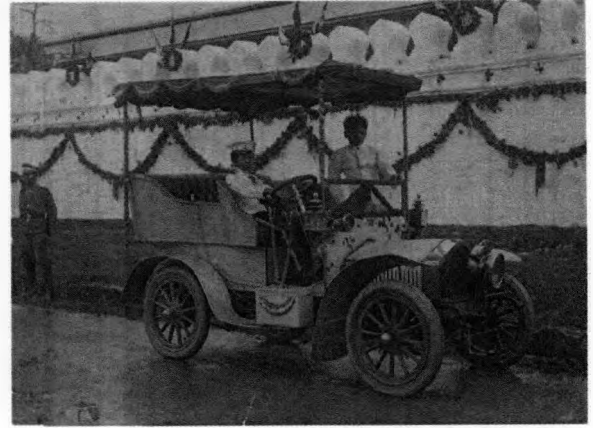
รถเมฆขลา ของกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์
(รถ ๑๗ แรงม้า)

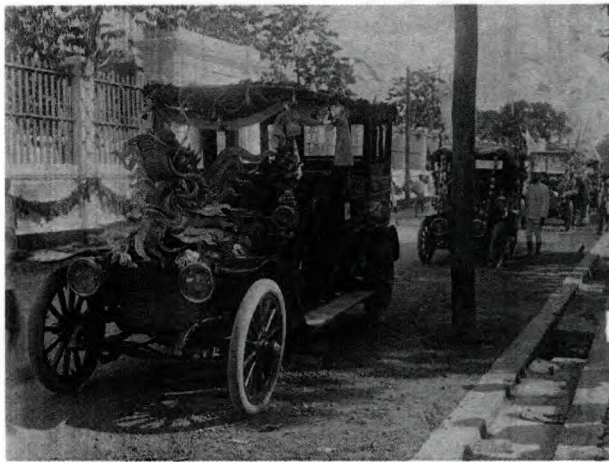
รถตราจักร ของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ
(รถ ๒๐ แรงม้า)

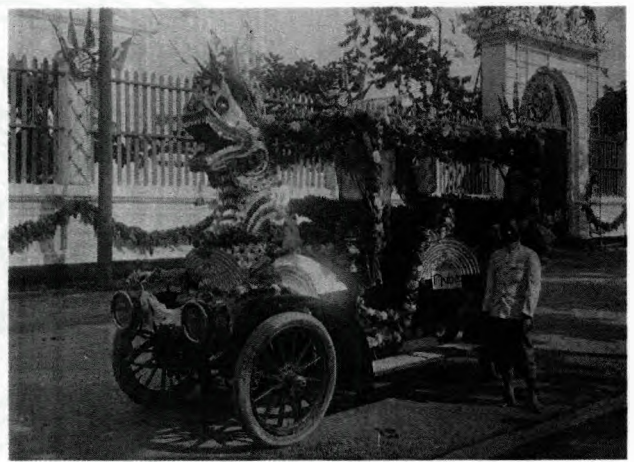
รถปราสาทสังข์ ของกรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์
(รถ ๑๖ แรงม้า)

รถฉวางพระนคร ของหม่อมเจ้าไคลทอง ทองใหญ่
(รถ ๘ แรงม้า)

รถสินาทนรินทร์ ของพระยาวรพงษ์พิพัฒน์
(รถ ๑๖ แรงม้า)

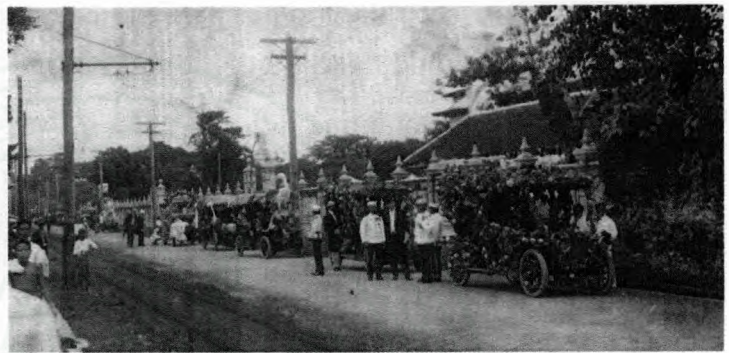
รถเรโน ของพระสรรเพชญ์ศิริภูมิจ
(รถ ๑๔ แรงม้า)

รถพลโกษี ของหลวงสุนทรโกษา (คอยู่เหล ฌ ระนอง)
(รถ ๑๒ แรงม้า)

รถเมโตโยยิก ของพระยาประเสริฐรัฐศาสตร์ธำรง
(หม่อไรเตอร์) (รถ ๑๐ แรงม้า)

บรรดารถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณกำแพงวังสราญรมย์ และสถานที่ใกล้เคียง

รถของชาวต่างประเทศ ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ และใบไม้ ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

วันที่มีการแห่กระบวนรถโมเตอร์คาร์นั้น เอกสารจดหมายเหตุบันทึกไว้ว่า

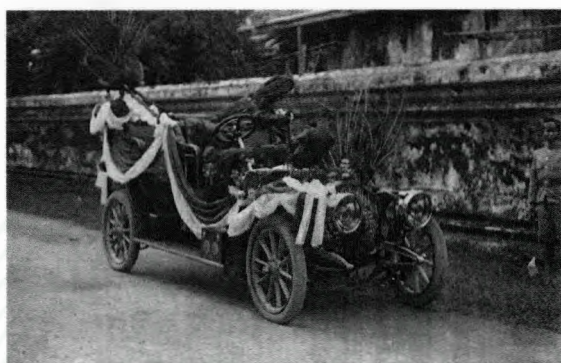
วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน เป็นวันกำหนดทรงเปิดสะพานเฉลิม ๕๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ แลพ่อค้าพานิชบรรดาซึ่งมีรถโมเตอร์คาร์นำมาเข้ากระบวน ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสะพาน รถทั้งปวงบรรดาซึ่งนำมาเข้ากระบวนนี้ได้ตกแต่งประดับประดาล้วนแล้วด้วยดอกไม้ใบไม้ทั้งมีรูปสัตว์จัดดูพาทวิบาทหน้าดูมาก รถพระที่นั่งก็ได้แต่งเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑหน้ารถ

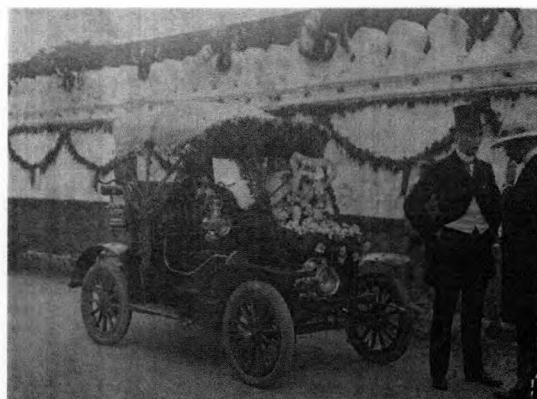
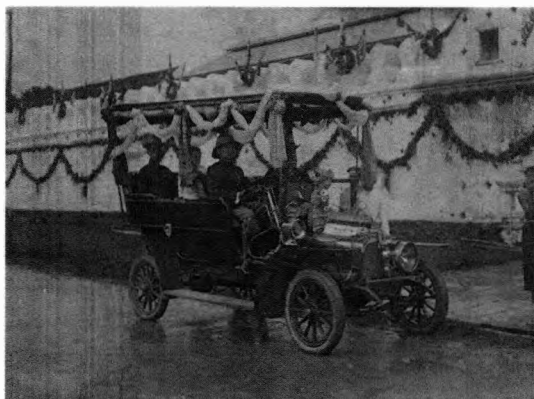
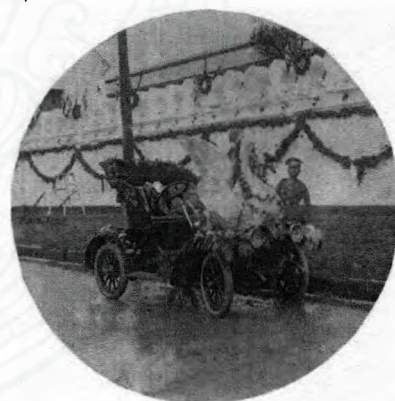
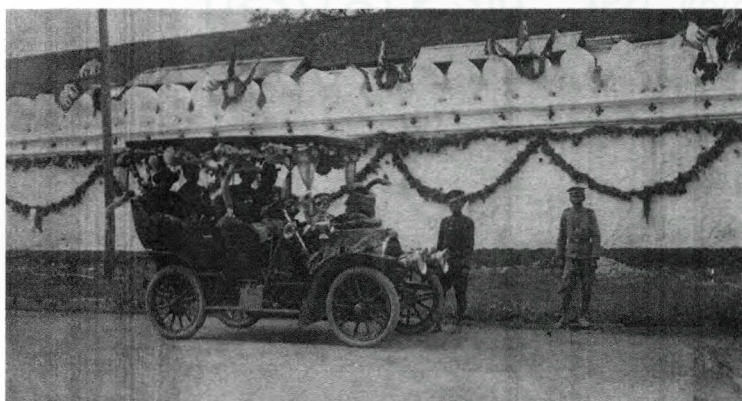
บรรดารถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

^๓ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๕ รล ๒/๒๕ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กรมราชเลขาธิการ เรื่อง พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก (๑๐ มี.ค. ๑๒๕ - ๑๙ ธ.ค. ๑๒๗)

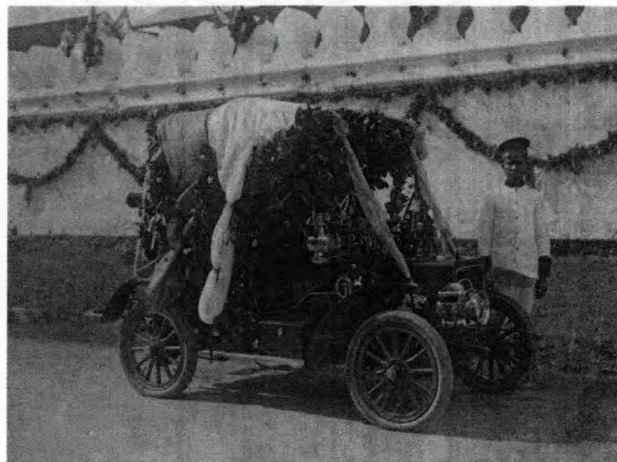
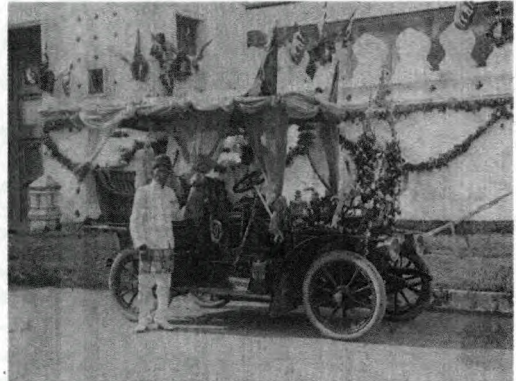
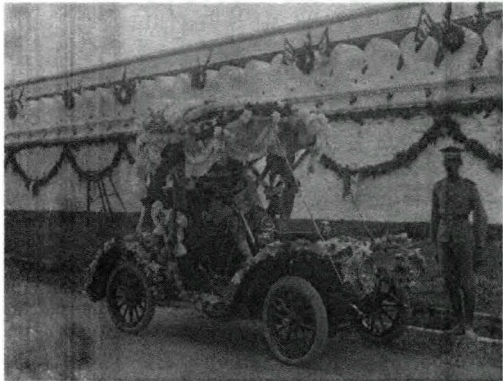
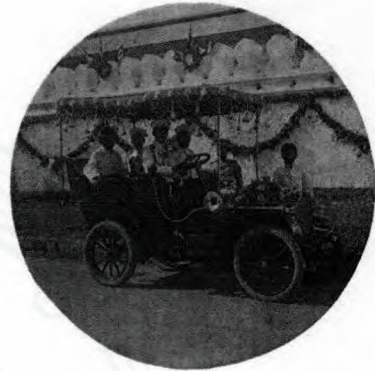
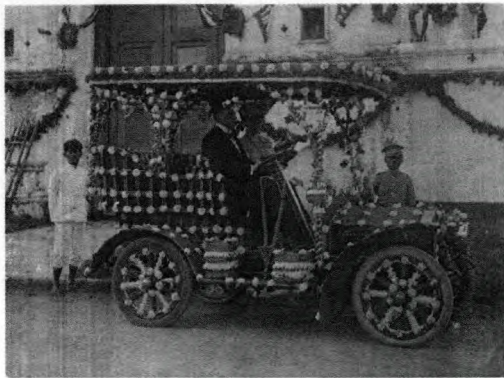
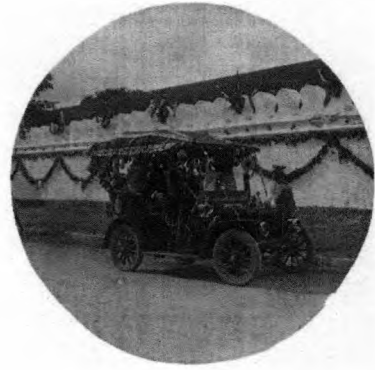
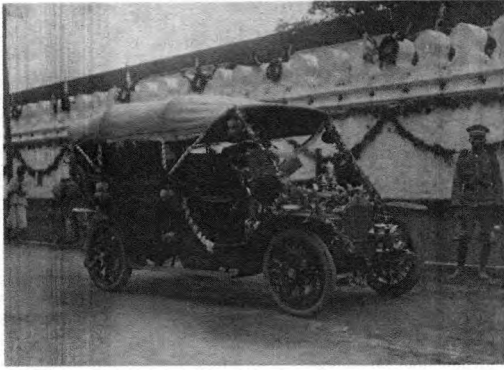
^๔ ตัวสะกดการ์นต์ตามต้นฉบับ

บรรดารถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

บรรดารถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณถนนสนามไชยที่กำแพงพระบรมมหาราชวัง

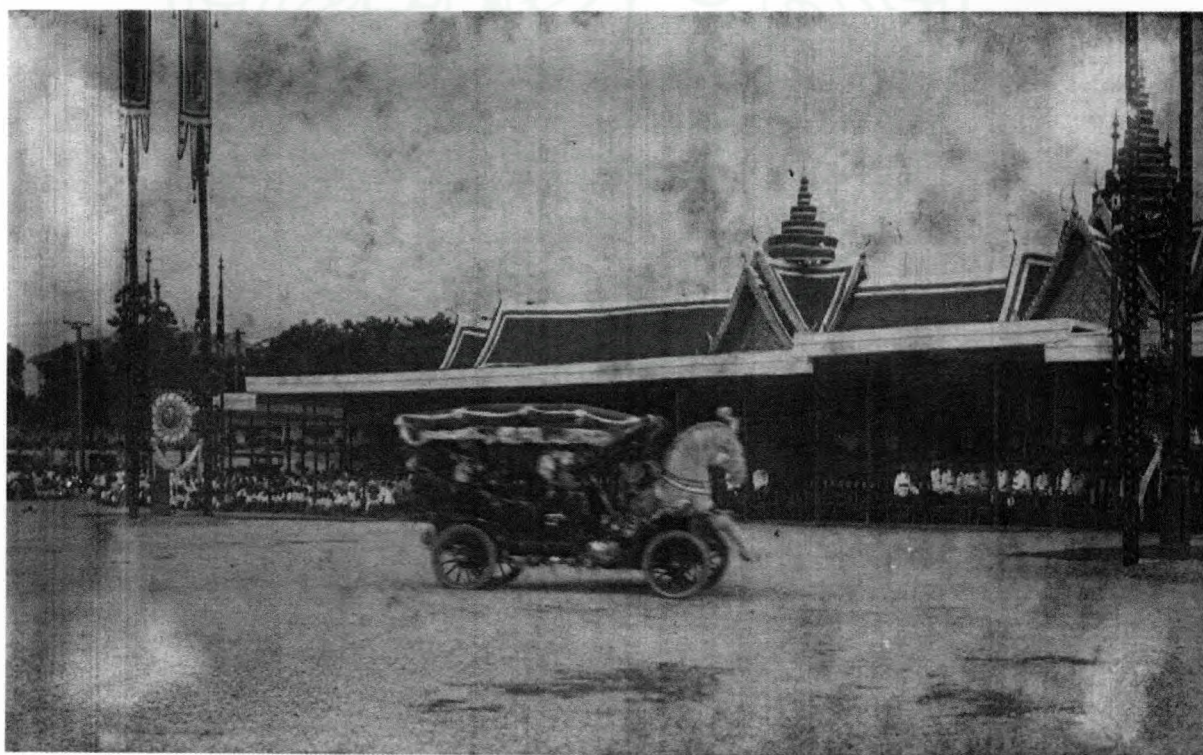
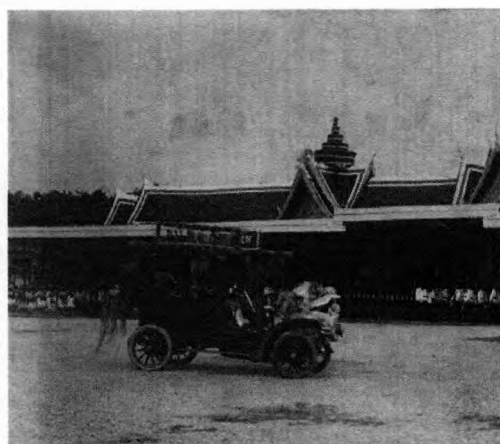
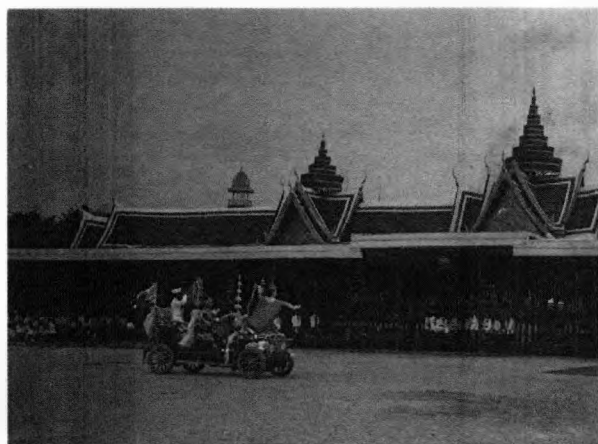

บรรดารถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ ใบไม้ และเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
ซึ่งนำมาเข้าร่วมกระบวนแห่ บริเวณถนนสนามไชยที่กำแพงพระบรมมหาราชวัง

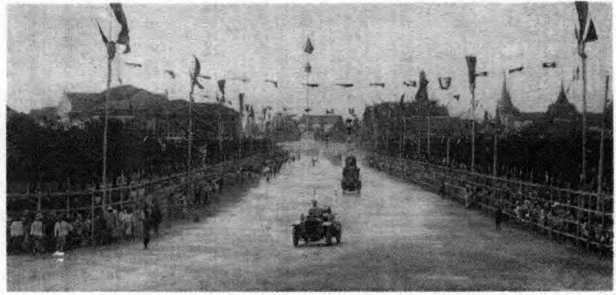
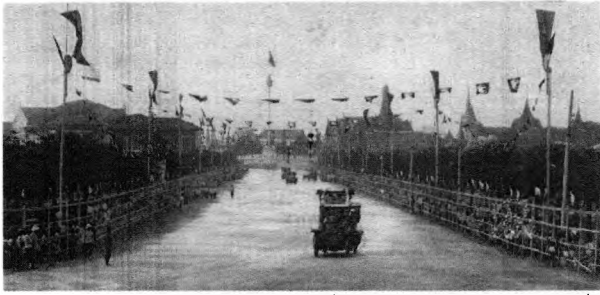
ครั้นเวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเครื่องยศชาวทหารบก ทรงประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จออกยังพลับพลาหน้าพระลาน โปรดเกล้าฯ ให้เตรียมขบวนโมเตอร์คาร์มาจากวัดพระเชตุพน เข้าทางตะวันตก พระบรมรูป เติร์ผ่านหน้าพลับพลา ถวายตัวแล้ว ออกทางถนนใบพรไปถนนภาพระบำ เลี้ยวถนนช่างฮีข้ามสะพานคลองเปรมประชากรไปถนนลก หยุดคอยเสด็จพระราชดำเนินที่เชิงสะพานถนนดวงตะวัน เมื่อสิ้นขบวนแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงรถพระที่นั่งโมเตอร์คาร์ รถพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ นำเสด็จพระราชดำเนิน ออกทางหน้าพระลาน เลี้ยวถนนดวงตะวัน เลี้ยวถนนลก รถทั้งขบวนซึ่งนำมาเข้ากระบวนนั้น ตามเสด็จพระราชดำเนินทั้งสิ้น รถพระที่นั่งเลี้ยวถนนคอเสื้อไปออกถนนประแจจีน รถพระที่นั่งหยุดบนสะพานซึ่งจะทรงเปิดใหม่เรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงจากรถ เสนาบดีกระทรวงนครบาล แลบรรดาผู้ที่ได้รับเชิญมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกันแล้ว พระยาสุมนัยวินิต เสนาบดีกระทรวงนครบาลอ่านรายงานการสร้างสะพาน กราบบังคมทูลพระกรุณาจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบแล้ว ทรงตัดแถบแพรอันซึงกันสะพานไว้ให้ขาดออก เป็นอันพระราชทานนามสะพานนี้ว่า สะพานเฉลิม ๕๕ เจ้าพนักงานประโคนเมตรสังข์ พิณพาทย์ กองทหารทำเพลงสรรเสริญพระบารมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จประทับรถพระที่นั่งข้ามสะพานไปตามถนนราชดำริห์เป็นปฐมฤกษ์ผ่านถนนหัวลำโพง ไปตามถนนสีลม เลี้ยวถนนเจริญกรุง เลี้ยวถนนสนามไชย ไปตามถนนราชดำเนินกระทั่งถึงพระลาน รถพระที่นั่งเลี้ยวถนนใบพรเข้าประตูกวาง หยุดที่พลับพลาโรงละครในสวนแง่เต่ง พระราชทานเหรียญรัชมิ่งคลาสสิกแก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับพระราชทาน เมื่อรถกระบวนที่ตามเสด็จพระราชดำเนินมาถึงพร้อมกันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้มีการเลี้ยงน้ำชา เมื่อเสร็จการเลี้ยงน้ำชาแล้ว เสด็จออก หน้าพระที่นั่งอภิเศกดุสิต ราษฎรพ่อค้าซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้เชิญมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน แลรับพระราชทานเลี้ยงน้ำชาที่เตนต์หน้าพระที่นั่งอภิเศกดุสิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้น

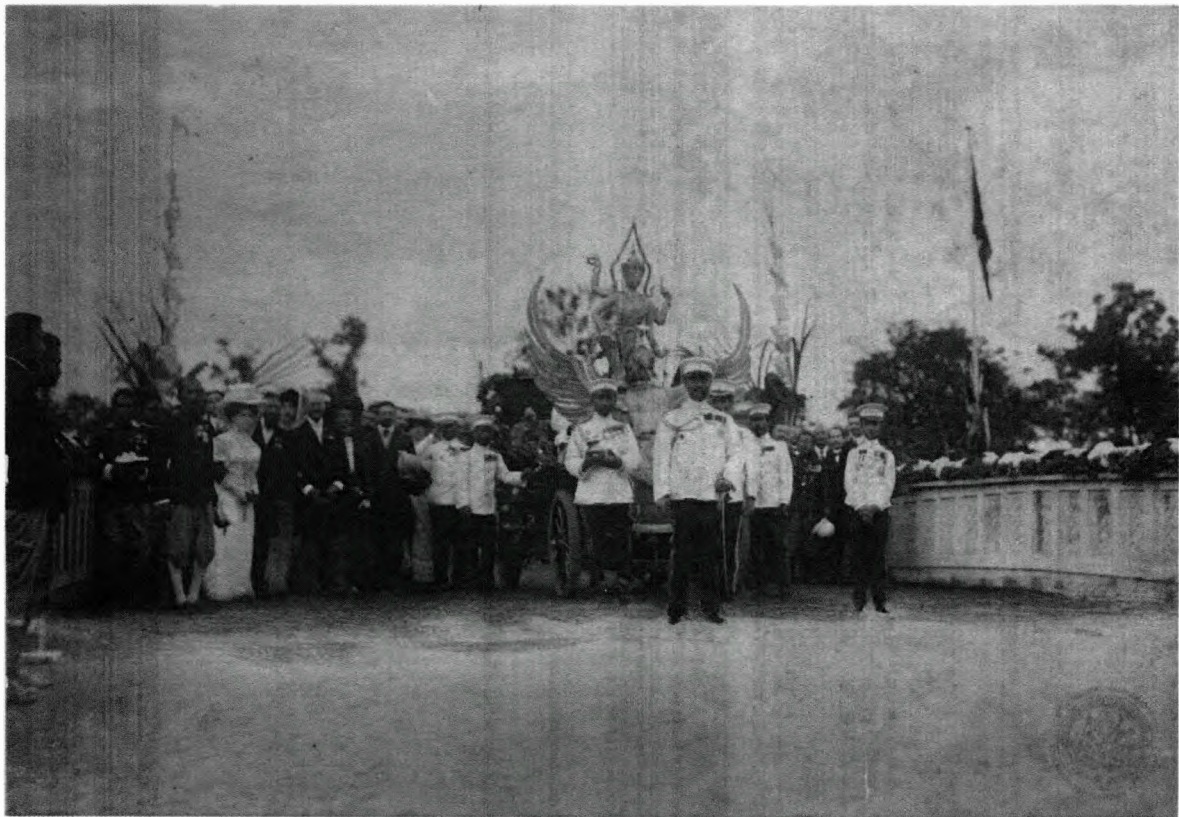
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับรถยนต์พระที่นั่งชื่อตัดมารุต
จอดเทียบหน้าพลับพลา พระลานพระบรมรูปทรงม้า

กระบวนรถมอเตอร์คาร์เข้าทางตะวันตกของพระบรมรูปทรงม้า
ผ่านหน้าพลับพลาที่ประทับออกทางถนนใบพร

บรรดารถที่เข้าร่วมกระบวน โดยเริ่มกระบวนจากวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ระหว่างแล่นผ่านถนนราชดำเนินใน

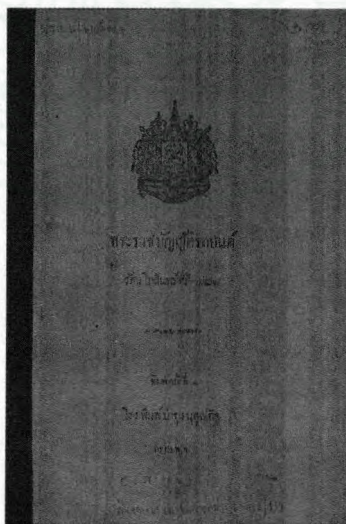

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินประทับรถยนต์พระที่นั่งที่ตัดมารุต
ทรงประกอบพิธีเปิดสะพานเฉลิม ๕๕ ข้ามคลองแสนแสบ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑
(ร.ศ. ๑๒๗)

พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า ชาวต่างประเทศ ผู้ได้รับเชิญเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ในพิธีเปิดสะพานเฉลิม ๕๕ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑ (ร.ศ. ๑๒๗)

จะเห็นว่า เมื่อสมัยแรกมีรถยนต์ ในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเมืองไทย คือ ในกรุงเทพฯ มีรถยนต์ไม่ถึง ๑๐๐ คัน แต่ต่อมาปรากฏว่าได้มีพ่อค้า ประชาชนทั้งไทย จีน ฝรั่งเศส ต่างก็พากันสั่งรถยนต์เข้ามาใช้กัน จึงมีรถยนต์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘^๕ ขึ้นใช้ในมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘ เป็นต้นมา จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติรถยนต์ฉบับนี้เป็นฉบับแรกของเมืองไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ระบุไว้ว่าให้รถยนต์ทุก ๆ คัน ที่ใช้อยู่ในถนนหลวง ในมณฑลกรุงเทพฯ ต้องมาจดทะเบียนที่เจ้าพนักงานกระทรวงนครบาล เว้นแต่รถหลวงสำหรับพระราชฐาน ไม่ต้องมาจดทะเบียน

พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘

^๕ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล ร.๕ น/๖๘ พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมศิลปากร. พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก. จุลสารเพื่อการเผยแพร่ของกรมศิลปากร ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๓๑.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. จดหมายเหตุพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ร.ศ.๑๒๖, ๑๒๗. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, ๒๕๒๗.

ที่ระลึกพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก จันทบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๓ .

ทวิสมโภช. มปท, ๒๕๕๓.

บริษัท ริเวอร์ บุ๊คส์ จำกัด. สมุดภาพรัชกาลที่ ๕. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด. ๒๕๓๕.

กระทรวงนครบาล. พระราชบัญญัติรถยนต์ รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ร.ศ. ๑๒๘

(สจช. ร.๕ น/๖๘)

ทวี วัดงาม. เมื่อเริ่มมีสิ่งนี้ในเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เม็ดทราย, ๒๕๓๗.

เทพชู ทับทอง และสมชาย พุ่มสอาด. สิ่งใหม่ในสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรุงสยาม, ๒๕๓๑.

เทพชู ทับทอง. สยาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ commaid, ๒๕๒๑.

วารสารไทย ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล. “พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก”. ฉบับที่ ๒๘ ต.ค.-ธ.ค. ๒๕๓๐. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์สามเจริญพานิช, ๒๕๓๐.

สุวิทย์ วงศ์วิริยะ. สิ่งแรกในเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอกลักษณ์, ม.ป.ป.

องค์การคำครุสภา. หนังสือชุดภาพกรุงรัตนโกสินทร์สองร้อยปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา ลาดพร้าว. ๒๕๒๕.

เอกสารจดหมายเหตุ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล ร.๕ น ๑๖/๗ เรื่อง กระทบ
แห่รถยนต์สมโภชพระบรมรูปทรงม้า (๒๓ เม.ย.-๒๕ พ.ย. ๑๒๗)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล ร.๕ น ๔๘.๑/๕๐ เรื่อง นำรถ
โมเตอร์คาร์ประชุมเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่สวนดุสิต (๒๙ เม.ย. ๑๒๗)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงวัง ร.๕ ว ๑.๓๒.๒/๓ เรื่อง รถมอเตอคคา
(๓๐ มี.ค. ๑๒๗-๒๐ ก.ย. ๑๒๙)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กรมราชเลขาธิการ ร.๕ รล ๙๙/๓๒ เรื่อง ทางเดิน
กระทบแห่รถยนต์ (๑๒ พ.ย. รศ. ๑๒๗)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กรมราชเลขาธิการ ร.๕ รล ๒/๒๕. เรื่องพระราชพิธี
รัชมังคลาภิเษก (๑๐ มี.ค. ๑๒๕-๑๙ ธ.ค. ๑๒๗)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล ร.๕ น/๖๘ พระราชบัญญัติ
รถยนต์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ภาพหอพระสมุทวชิรญาณ. ภ.๐๐๓ หวญ. ๓/๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๔ เรื่อง พระราชพิธี
รัชมิ่งคลาภิเษก ร.๕ (รศ. ๑๒๖, ๑๒๗)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ภาพหอพระสมุทวชิรญาณ. ภ.๐๐๔ หวญ. ๑/๑-๕๑ เรื่อง รถหลวงแรกเข้ามา

ภาคผนวก

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดเกล้าฯ ให้นำรถโมเตอร์คาร์มาประชุม
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

(๓๑๗)

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ๒๒ เมษายน ๒๔๗๖

ข้าพระพุทธเจ้าขอเรียนว่า รถยนต์
 ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีอยู่หลายคัน
 ในครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงเสด็จประพาสที่เมืองเชียงใหม่
 ทรงทอดพระเนตรเห็นรถยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง

ขอเรียนว่า รถยนต์
 ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีอยู่หลายคัน
 ในครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงเสด็จประพาสที่เมืองเชียงใหม่
 ทรงทอดพระเนตรเห็นรถยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง

วันที่ ๒๒ เมษายน
 ร.ศ. ๑๒๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เจ้าของโมเตอร์คาร์ รถไฟฟ้า
 นิสเคอ เอส.เจ.เรนทริก ทางสยามโฮ
 เรส เติมน้ำมันคนหนึ่ง

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ๒๒ เมษายน ๒๔๗๖

ข้าพระพุทธเจ้าขอเรียนว่า รถยนต์
 ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีอยู่หลายคัน
 ในครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงเสด็จประพาสที่เมืองเชียงใหม่
 ทรงทอดพระเนตรเห็นรถยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง

The Minister of the Royal Household begs to inform
 His Majesty the King that His Majesty the
 King has been pleased to give permission them to bring
 friends or relatives according to the number seats of their
 car; such friends should be selected and preferably those
 who had already been presented to His Majesty. The
 names of their relatives and friends shall be sent first to
 the Ministry of the Royal Household and if there is no
 serious objection, invitations will be forwarded.

MINISTRY OF THE ROYAL HOUSEHOLD.
 22 11. APRIL 1936.

ห้องเอนพววัง
 วันที่ ๒๒ พฤษภาคม
 ๒๔๗๖

ทูลเกล้าฯ ถวาย
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงจะจัดเอารถไฟฟ้าสองล้อ
 ไปใช้ที่สวนจิตรลดา เพื่อเวลาเสด็จ
 ประพาสที่สวนจิตรลดา จะได้สะดวก
 ในการเสด็จประพาสที่สวนจิตรลดา
 และในเวลาเสด็จประพาสที่สวนจิตรลดา
 จะได้สะดวกในการเสด็จประพาสที่สวนจิตรลดา

ขอเรียนว่า รถยนต์
 ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีอยู่หลายคัน
 ในครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ทรงเสด็จประพาสที่เมืองเชียงใหม่
 ทรงทอดพระเนตรเห็นรถยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง
 ซึ่งเรียกว่า รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถยนต์
 โมเตอร์คาร์ ซึ่งใช้เครื่องยนต์ชนิดหนึ่ง

บัญชีรถยนต์การค้าแลเจ้าของรถ กับผู้นั่งในรถ ในการแห่ถวายไข่มงคล วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๑๒๗

บัญชีชื่อรถแลเจ้าของรถ แลเจ้าของรถ ผู้ที่นั่งในรถแลชื่อรถ ในรถคน วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๑๒๗		
รถกระบะ ๒ คัน	รถกระบะ ๑๑๑ คัน	รวม ๑๑๓ คัน
หัวแถว	รถกระบะ	
ผู้ขับขี่	รถกระบะคันแรก	
รถนำขบวน	รถกระบะคู่	๑๔ รถกระบะ
	รถกระบะ (๑)	คันที่ ๑๔ แลรถคันไป
๑ รถกระบะเล็ก	คันเขียวรถกระบะ	๑๖ ..
	คันที่ ๑๖	
	คันที่ ๑๗	
	คันที่ ๑๘	
๒ รถกระบะ	คันสีชมพูรถกระบะ	๑๖ ..
	คันที่ ๑๙	
	คันที่ ๒๐	
	คันที่ ๒๑	
	คันที่ ๒๒	
	คันที่ ๒๓	
๓ รถกระบะกลาง	เจ้าท่ากรมการกรมการ	๑๖ ..
	กรมการกรมการกรมการ	
	กรมการกรมการกรมการ	
	กรมการกรมการกรมการ	
	กรมการกรมการกรมการ	

๔ รถกระบะ	เจ้าท่ากรมการกรมการกรมการ	๑๕	กรมการ
	กรมการกรมการกรมการ		
	กรมการกรมการกรมการ		
๕ รถกระบะ	เจ้าท่ากรมการกรมการกรมการ	๑๕	กรมการ
	กรมการกรมการกรมการ		
	กรมการกรมการกรมการ		
	กรมการกรมการกรมการ		
๖ รถกระบะ	เจ้าท่ากรมการกรมการกรมการ	๑๕	กรมการ
	กรมการกรมการกรมการ		
	กรมการกรมการกรมการ		
๗ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๕	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๘ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๕	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		

๙ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๐ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๑ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๒ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๓ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		

๑๔ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๕ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๖ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๗ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
๑๘ รถกระบะ	กรมการกรมการ	๑๖	กรมการ
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		
	กรมการกรมการ		

๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐

๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐

๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐

๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐

รายนาม	ตำแหน่ง	ประจำตัว
๑๔ รตนสาร	มิสเตอร์อุดมเมธรัตน์ ภรรยา มิสเตอร์อุดมเมธรัตน์ มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๑๕ รตนชาติ	นายถนอม นายเชิมนที นายไธสง จิระชัย จิระชัยวัฒน์	๕ ๖๖๖
๑๖ รตนอินธ	พระยานวิศกรวิฑูเรศ นายจตุร นายถนอม นายฉวี นายเชิมน	๕ ๖๖๖
๑๗ รตนชาติ	มิสเตอร์ศุภชัยโอโนะ พระเชิมน มิสเตอร์	๕ ๖๖๖
๑๘ รตนชาติ	ภรรยา มิสเตอร์ศุภชัยโอโนะ มิสเตอร์	๕ ๖๖๖
๑๙ รตนชัย	นายถนอม นายทอง	๕ ๖๖๖

รายนาม	ตำแหน่ง	ประจำตัว
๒๐ รตนชัย	พระยาภักดีธำมรงค์ พระนางเมศิณีธำมรงค์ หลวงพระนิภิตีธำมรงค์ พระนางเมศิณีธำมรงค์	๕ ๖๖๖
๒๑ รตนชัย	นางชัชวาลย์ ภรรยา นางชัชวาลย์	๕ ๖๖๖
๒๒ รตนชัย	พระยาภักดีธำมรงค์ พระนางเมศิณีธำมรงค์ พระเทพวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖

รายนาม	ตำแหน่ง	ประจำตัว
๒๓ รตนชัย	กรมหลวงประจักษ์ หม่อมเจ้าทองอรังค์ หลวงชำนาญวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๒๔ รตนชัย	กรมหมื่นวิฑูเรศ กรมหมื่นวิฑูเรศวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๒๕ รตนชัย	พระองค์เจ้าวิฑูเรศ พระนางเสนา	๕ ๖๖๖
๒๖ รตนชัย	หม่อมเจ้าวิฑูเรศวิฑูเรศ หม่อมเจ้าวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๒๗ รตนชัย	หม่อมเจ้าวิฑูเรศ มิสเตอร์วิฑูเรศ ภรรยา มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๒๘ รตนชัย	หม่อมเจ้าวิฑูเรศ หม่อมเจ้าวิฑูเรศวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๒๙ รตนชัย	พระเชิมนวิฑูเรศ ขุนทองวิฑูเรศ ขุนทองวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๐ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ ภรรยา มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖

รายนาม	ตำแหน่ง	ประจำตัว
๓๑ รตนชัย	หลวงวิฑูเรศ นายเทศ พระยาวิฑูเรศวิฑูเรศ พระบรมมหาราชวัง	๕ ๖๖๖
๓๒ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๓ รตนชัย	นายเทศ พระยาวิฑูเรศวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๔ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ ภรรยา มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๕ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ เจ้าวิฑูเรศวิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๖ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๗ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ ภรรยา มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖
๓๘ รตนชัย	มิสเตอร์วิฑูเรศ ภรรยา มิสเตอร์วิฑูเรศ	๕ ๖๖๖

ลำดับ	ชื่อ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๑๓	รณฤทธิ	มิสเตอร์วิเศษ	๒ ..
๑๔	รณภวัก	นายรวม	๔ ..
		หลวงประสิทธิ์วิภาสศักดิ์	
		หม่อมราชวงศ์...	
		นายจร	
		นายบุญนาค	
๑๕	รณนิมิต	มิสเตอร์จำเนอชัน	๒ ..
๑๖	รณเปรีโย	นาย ศ. งาม	๔ ..
		หลวงไมตรีวาณิช	
		หลวงพิริยพานิชการ	
๑๗	รณเสาวณี	ศาสตราจารย์ ศิวกร...	๔ ..
๑๘	รณเชษฐ์	นายศรีเชษฐ	๒ ..
		สุนทรวิเทศ...	
๑๙	รณภวัก	หลวงสุนทรานุกิจ	๔ ..
๒๐	รณเปรีโย	นายเอง เชียง...	๔ ..
		หม่อมเจ้า...	
๒๑	จำปาทองดี	พระองค์เจ้า...	๔ ..
๒๒	โอรส...	มิสเตอร์...	๔ ..
		ภรรยา...	
๒๓	รณภวัก	มิสเตอร์...	๔ ..
		มิสเตอร์...	
๒๔	รณนิมิต	หลวง...	๔ ..

ลำดับ	ชื่อ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๒๕	รณโชเป็ด	หลวง...	๔ ..
		พระ...	
		หลวง...	
๒๖	รณชาติ	มิสเตอร์...	๔ ..
๒๗	รณชาติ	รณ...	
๒๘	รณชาติ	รณ...	
๒๙	รณปรีชิต	พระ...	๔ ..
		นาย...	
		นาย...	

